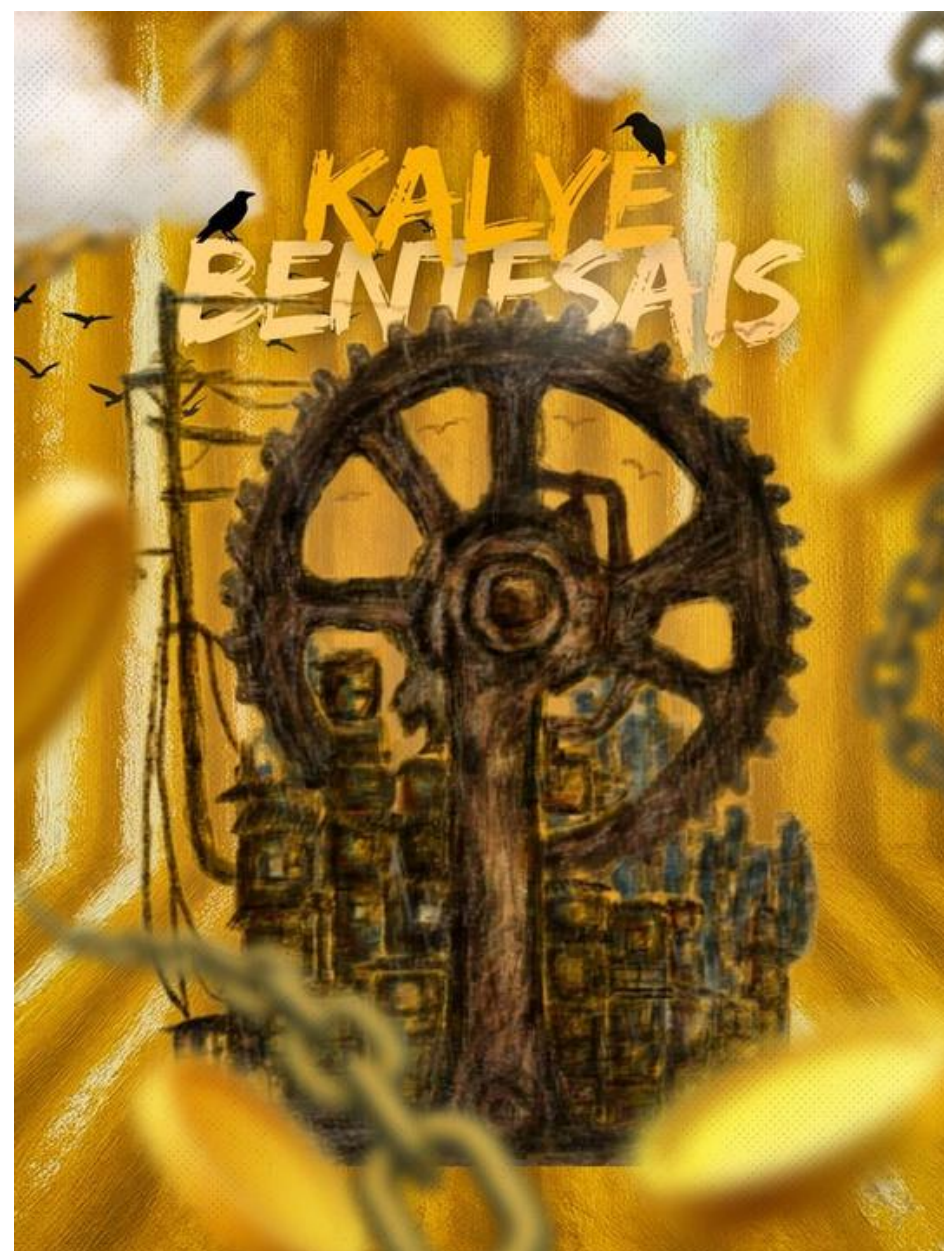

KALYE BENTRESAIS

MAKINARYA

dibuho at salita ni greg gian gunio

nagpapatuloy sa pag-ikot ang lipunan dahil sa sikap ng mga anakpawis—mga uring nag-aalay ng dugo at buhay upang tumatag ang haligi ng lipunang kinatatayuan ng lahat ng estado. ang dusa ng isa ay dusa ng lahat at ang pagbagsak ng isang antas ay pagbagsak ng lahat. walang makakaligtas sa bangis ng sistemang ang lahat ay may pananagutan.

dahil sa kabila ng ating pagkakaiba-iba,
nakapaloob tayo sa iisang makinarya.

ANG
LATHALA
NA ISINULAT
SA PANGALAN NG
KALYE BENTE SAIS AY
BUNGA NG MGA MAKULAY
MASALIMUOT, AT MAKATAONG
KARANASAN NG MGA MANUNULAT
AT NG LIPUNAN. WALANG KALYE KUNG
WALA ANG PUNDASYON NG AMING SINING,
HINAGPIS, AT INSPIRASYON; PAMILYA NAMIN,
MAHAL SA BUHAY, PROPESOR SA KULTURA, COMM,
AT LIPUNAN, AT HIGIT AY PARA SA MASANG PILIPINO.

PAGKILALA

PAG-AALAY

ANG LITERARY FOLIO NA ITO AY BUONG PUSONG INIAALAY
SA MGA URING BUMUBUO AT PATULOY NA BUMUBUHAY
SA BAWAT SULOK AT ESKINITA NG ATING MGA KALYE;
SA MGA ANAKPAWIS NA PATULOY NA NAKIKIBAKA
PARA SA ISANG PATAS AT MAKATARUNGANG
LIPUNAN PARA SA KANILA; SA MASANG
MANGGAGAWA NA PATULOY SA PAG-
KAYOD UPANG MAY MAIKALAM
SA SIKMURANG AYAW NANG
MAKALASAP NG HIRAP;
AT SA HARING URI
NA NAGPAPA
HIRAP SA
ATIN

-

CONTENTS

Introduction 1 - 2

Damit ni Baron 12 - 13

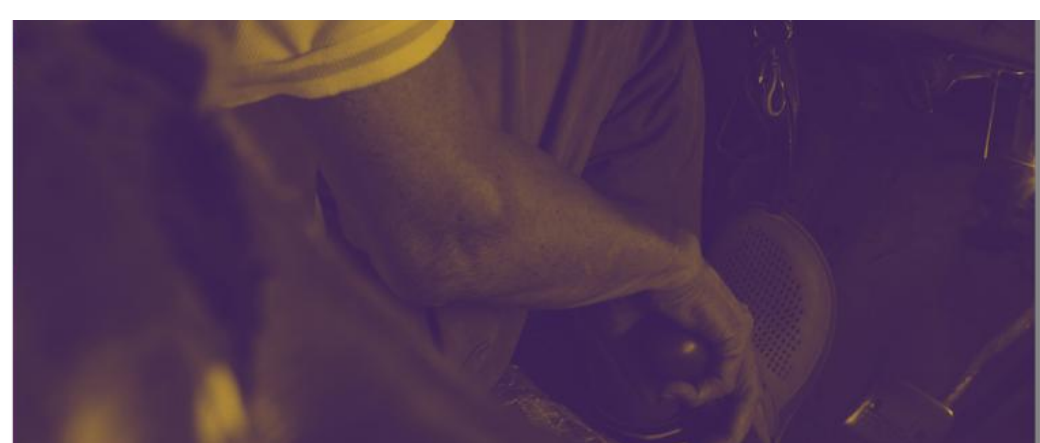
Hindi Baha Ang
Maglulubog sa
Pilipinas. 4 - 5

Higit sa Sapat,
'Di Sa'kin
Nararapat 14 - 15

Barya Laban
Sa Presyo 6 - 7

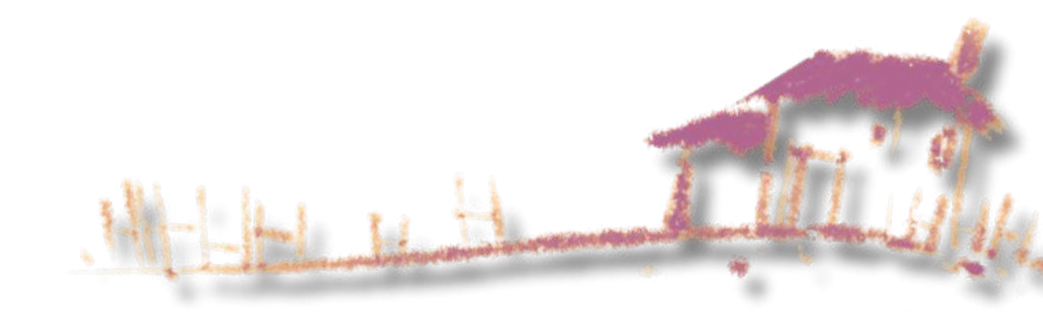
RICO 16 - 17

Sa Pawis Ko'y
Yaman Nila 8 - 9

Lason Mang
Maging
Mahirap... 18 - 19

Huling Gatang 10 - 11

Nakakapagod
Bumyahe
Papuntang Rosario 20 - 21

**Kasalanan ba
ang Sumunod
sa Tama**

22 - 23

**Ipagdadasal
Kita sa Quaipo**

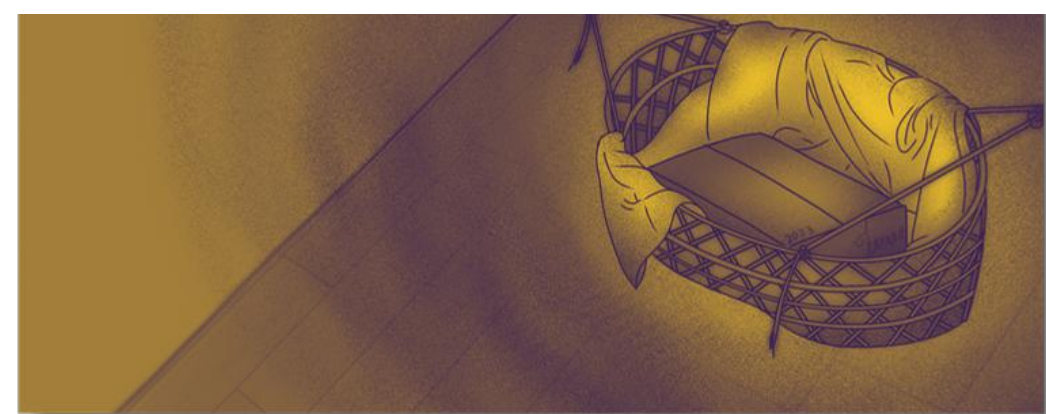
24 - 25

**Mga Pintang
Hindi
Makamtan**

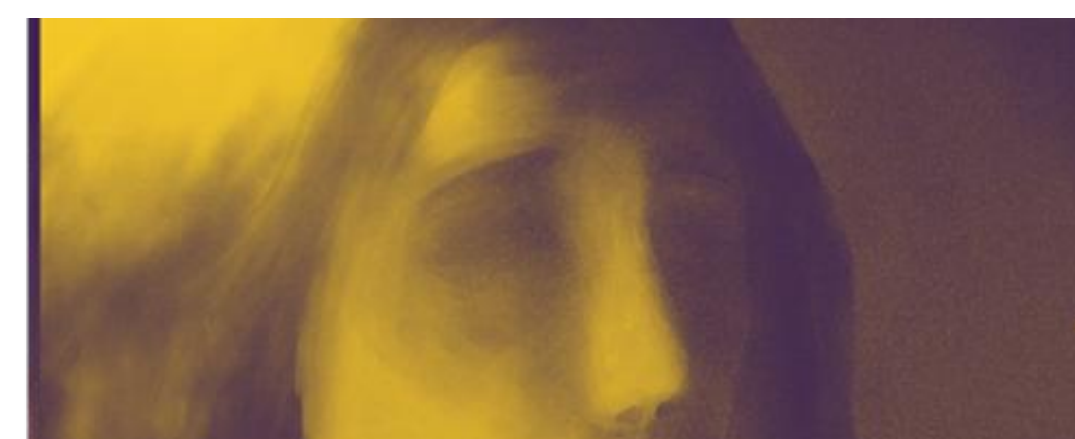
26 - 27

**Nakita ko ang
Diyos Kagabi**

28 - 29

Pag-Asa

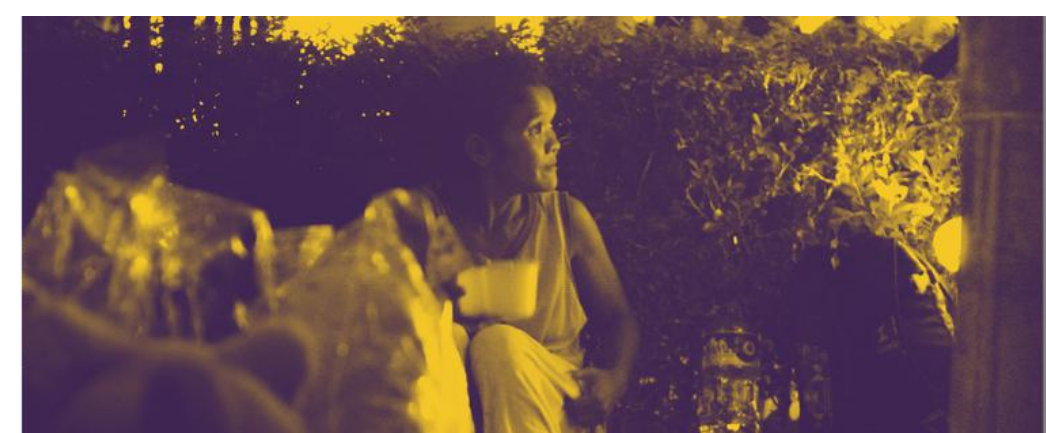
30 - 31

**Dahil
Kaluguran
Daka**

32 - 33

**Sa Gitna ng
Dalawa**

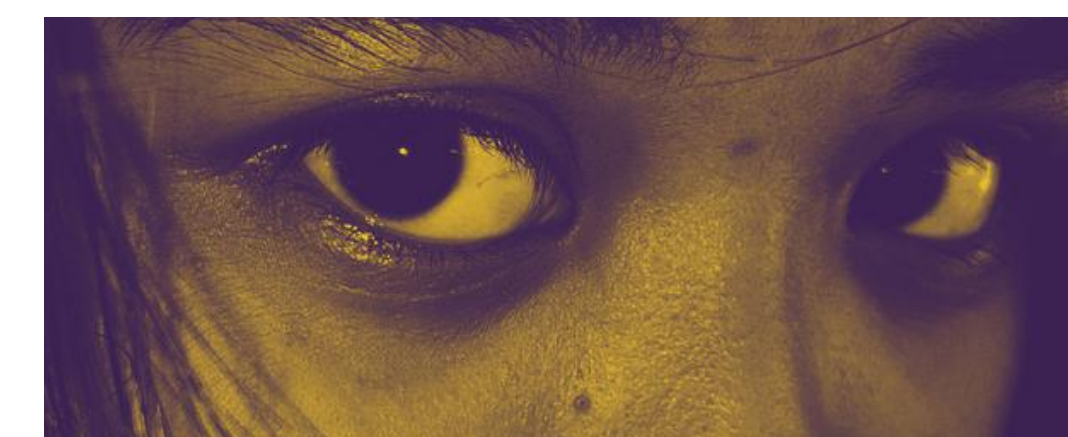
34 - 35

**Bulag o Mga
Tanga**

36 - 37

**Tastas na
Tatas**

38 - 39

**Isda Kayo
D'yan**

40 - 41

**Hindi Lahat ng
Nakikita**

43 - 44

**Saan Ako
Lulugar**

45 - 46

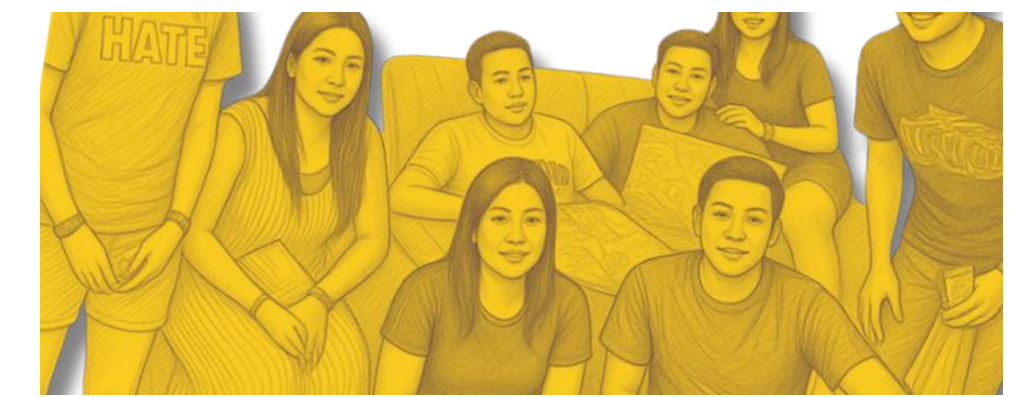
**What Rose To
The Surface**

47 - 48

KUPAS

57 - 58

---

dear, mama

49 - 50

**Namamahay
Ako sa Sarili
Kong Bahay**

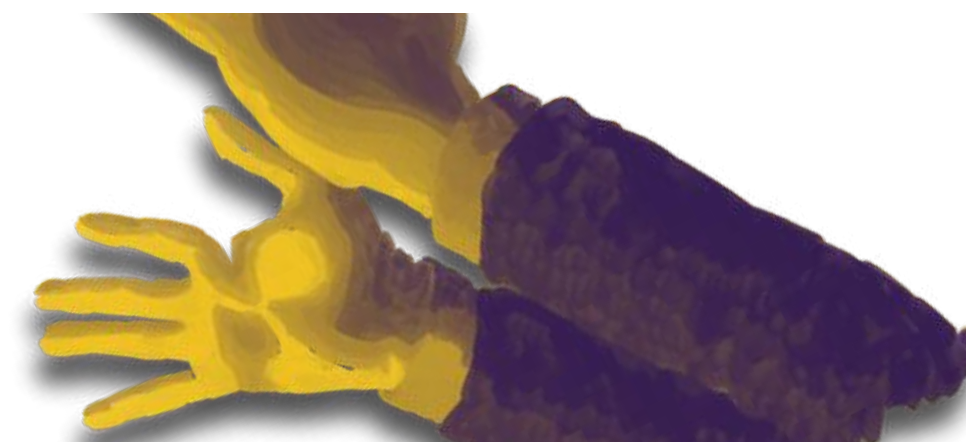
59 - 60

**Palakpak
Walang Gitna**

51 - 52

**Paalam na
Hindi Handa**

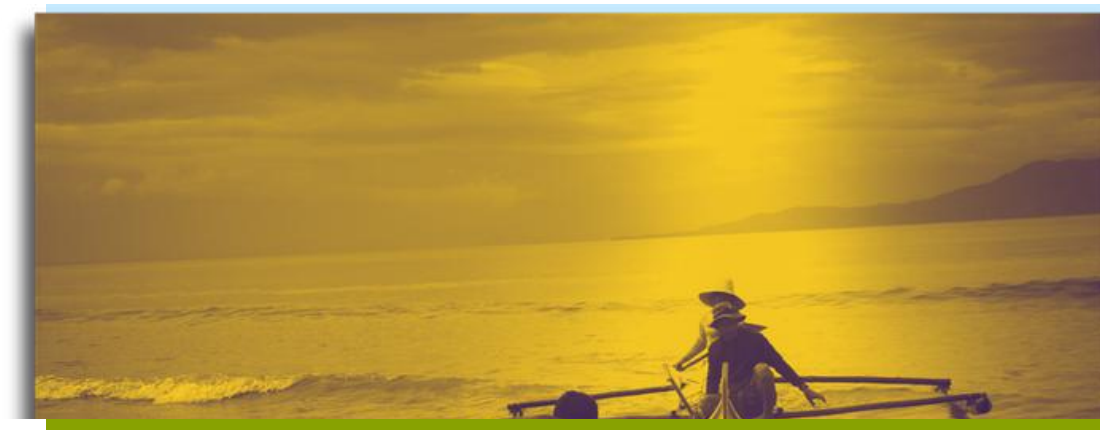
61 - 62

**Hindi Ako
Tamad**

53

**Porkilo
per kilo**

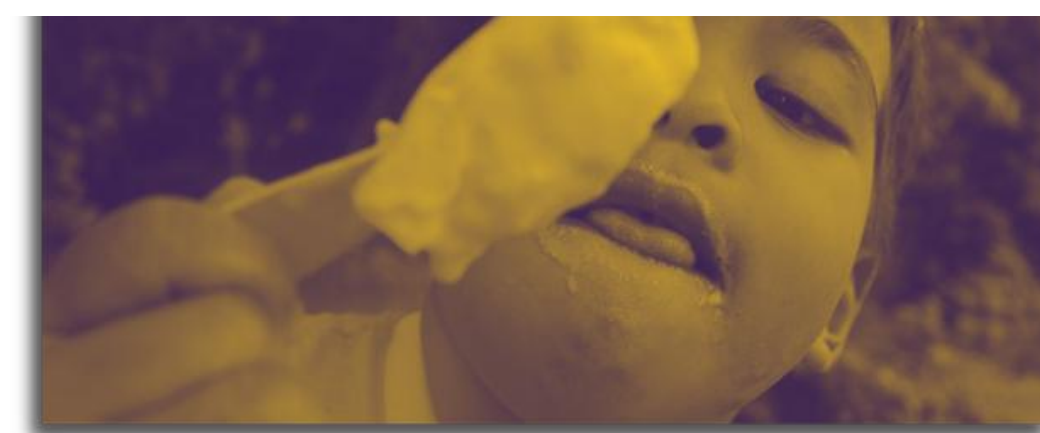
63 - 64

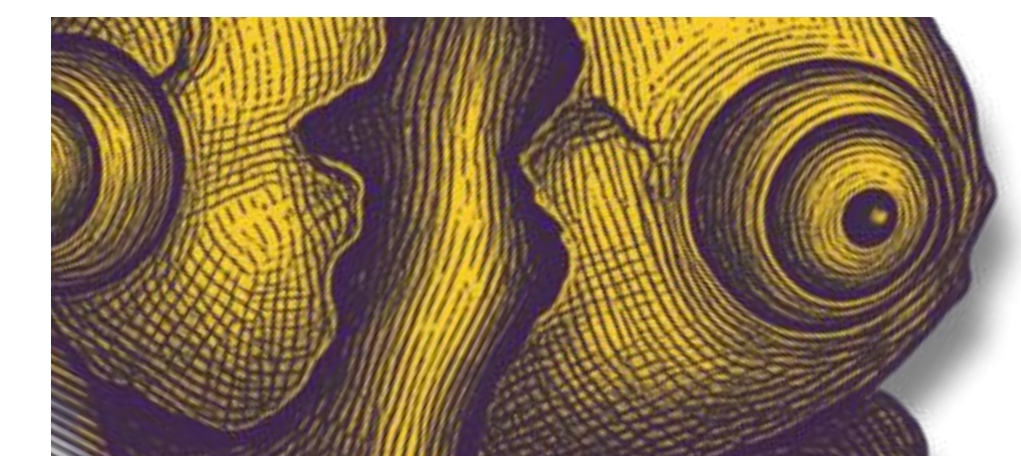
**Dalawang Gilid
ng Piso**

54

**How to Boil a
Fvcking Egg**

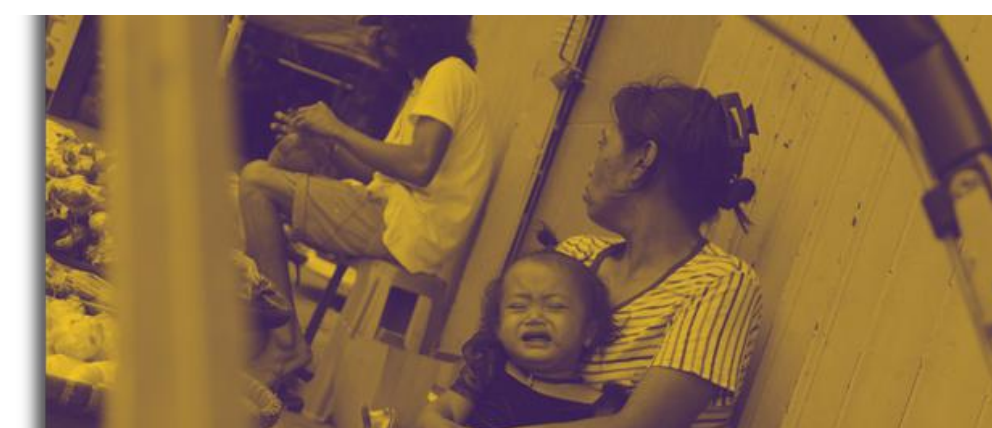
65 - 66

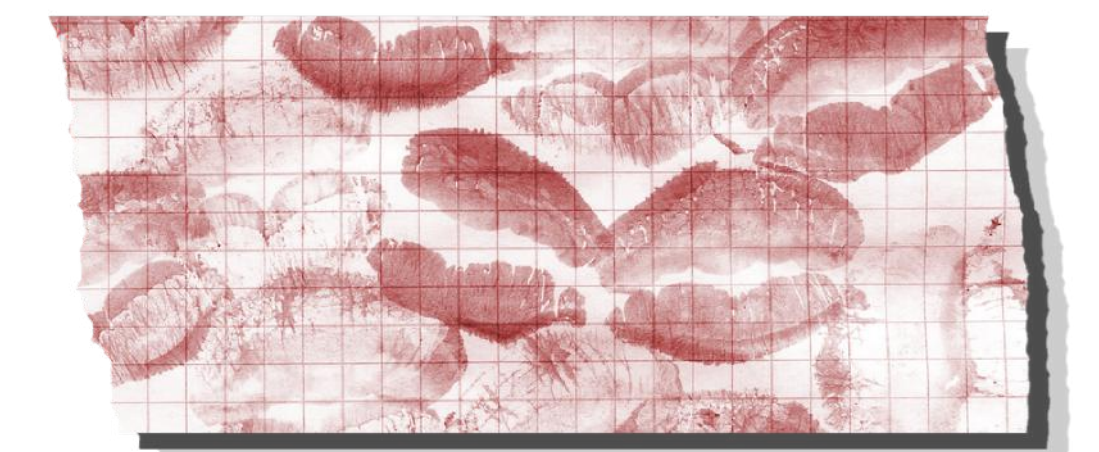
**Panibugho Ni
Mariang
Manggagawa**

55 - 56

Grave Devotion

67 - 68

A Feast by the Rich

69 - 70

The View from High Places

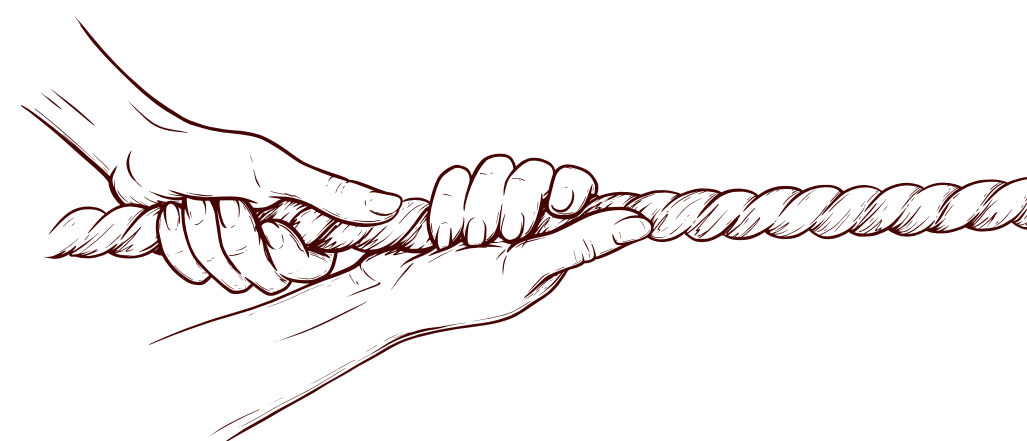
81 - 82

Tug of War

71 - 72

Privilege Mart

83 - 84

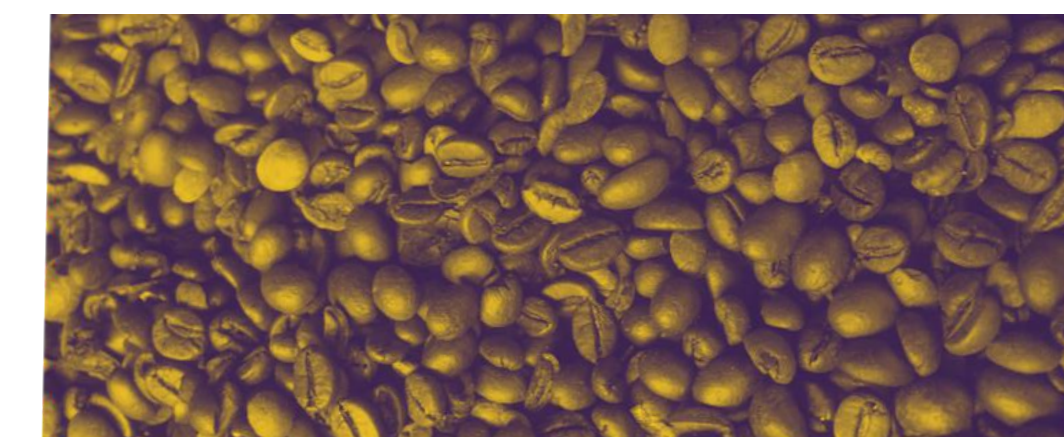
The Lucky 9

73 - 74

Espresso

85 - 86

Black Card

75 - 76

Home-made

87

Blood Throne

77 - 78

Hope-made

88

C'est la vie

79 - 80

PLUTO

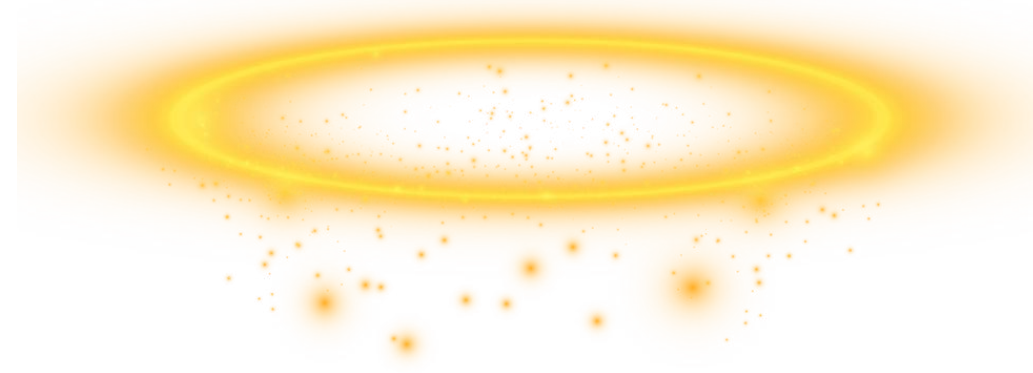
89 - 90

ANGEL DOWN

91 - 92

**God, save the
indios!**

93 - 94

EDITORIALS

95 - 96

ANAK, KANINO KA TATAKBO
IKAW NA BATANG ISINILANG SA DAHAS NG MUNDO.
BATA, BATA, ANO ANG GAGAWIN MO
KAPAG DUMATING ANG PUNTO
NA MAIPIT KA SA GIYERA NG MGA HUWAD NA DIYOS
AT MGA SANTO?

ILILIGTAS MO BA ANG SARILI MO,
O MAGPAPAGAPI NA LAMANG SA MGA ANINO?

DIBUHO AT SALITA NI GREG GIAN GUNIO

A painting of a person with a raised fist holding a banner. The person is wearing a purple shirt and a dark hat. The background is a mix of blue and yellow. The banner is red with white text.

GRACE JOY MADERAZO
LITERARY EDITOR

HINDI BAKA ANG MAGLULUBOG SA PILIPINAS.

Isinulat ni Maestro

NAG-ALAGA TAYO NG BUWAYA, HAYON SILA AT NAG-UUMALPAS!
HAYOK NA HAYOK SA PERA, PONDO AY 'DI RIN PINALAMPAS!
SINONG HANGAL ANG NAGREREKLAMO GAYONG SIYA RIN ANG DITO
AY NAGLUKLOK!
MGA NAGPABULAG SA PLATAPORMA, NGAYON NASAAN SILA?

BUHAY ANG NAGING KAPALIT NG PERANG NINAKAW!
NAKAHILERA ANG MGA BANGKAY AT NILALANGAW!
PONDONG NAKALAAN SA PROYEKTONG PANGKALIGTASAN.
HAYON AT NASA BULSA NG GANID NA HUKLUBAN!
HANGGANG KAILAN SASAMBA AT MANANAHIMIK?
HANGGANG KAILAN MAGPAPANGGAP NA BULAG SA TUNAY NA
SALIK?

TUMAYO AT KALAMPAGIN ANG MGA BWITRENG NASA POSISYON!
SA BAYAN ANG SIMPATIYA AT HINDI SA MGA 'YON!
SILA AT ANG MGA HIBANG NILANG TAGA-SUNOD AY
NAKAPANGHIHINA.
TUNAY NGANG KURAPSYON ANG MAGIGING DAHILAN NG PAGLUBOG
NG BANSA—HINDI ANG BAHÁ.

BARYA LABAN SA PRESYO NI BRYT

Alas-kwatro palang ng madaling araw,
nakahanda na, handang bumiyahe at maglingkod.
Ngunit bago pa man umandar,
tila ba ay kay bigat na ng pangamba.

Manibela, ito ang araw-araw na hawak ng mga tsuper.
Mga tsuper na bitbit ay malaking pag-asa
upang kahit kakarampot na kita ay may nauwi sila.

Kalsada, ito ang saksi sa kanilang pagod at hirap.
Sa mga araw na tila ba ay humihinto ang lahat
at para bang gulong ng buhay ay ayaw nang umikot.

Ang diesel, na dati ay abot-kamay,
ngayon ay umabot sa halagang ilang daang piso.
Kada litro, kada tangke, lalong lumulubo
ang gastusin, habang ang kinikita ay patuloy ang pagliit.

Maghaponng kita sa pasada, hindi pa rin sapat.
Sapagkat ang langis ay patuloy lang sa pagtaas.
Ang tulong na ibinigay ay panandalian lamang—hindi
tumatagal,
hindi sapat sa pangangailangan.

Marami na ang tumigil, hindi na nagbalak pang
bumyahe.

Naglaho ang hanapbuhay na tanging
pinanghahawakan.

Ngunit patuloy pa ring lumalaban at umaasa—
umaasang balang araw
ay giginhawa rin ang kanilang buhay.

Sa ilalim ng init ng araw o ulang walang balak na
tumigil.

Sila ay nagpapatuloy, walang hinaing na maririnig
sapagkat walang pagpipilian.

Kahit ang katawan ay puno ng lamig at kirot,
sila'y nananatiling matatag—puno ng pag-asa.

Ang aking pagsaludo ay nasa mga biktimang tsuper.
Gaano man kagulo ay handa pa rin silang
lumaban ng patas—handang tayo ay ligtas na maihatid.

Hiling namin ay inyong pagtuunan ng pansin.
Ang palakat na naghahangad ng ginhawa—pagbabago.
Huwag nang mas pagdamutan ang mga pinagkaitan.
Sila'y tao lamang ring nais ng kaayusan—naghahangad
ng kaginhawa

DUGO, LUHA, AT PAWIS,
ANG ISINAKRIPISYO.
ANG BINIGAY KO'NG BUWIS
SA MAYAMA'Y REGALO.

AKO ANG NAGHIHIRAP,
IBA ANG LUMALAGO.
UBOS NA ANG PANGARAP,
PAG-ASA'Y NAGLALAHO.

PATULOY TUMATAAS,
SILA NA MAYAYAMAN.
AKO'Y DI MAKATAKAS,
SA BUHAY KAHIRAPAN.

UMAGA'T, PATI GABI'Y
BANAT NA ARING BUTO.
ESTADO'Y GANON PARI'Y
WALA NANG PAGBABAGO.

HINDI AKO ANG PROBLEMA,
NI ANG AKING TRABAHO.
ANG BULOK NA SISTEMA,
ANG PUNO'T-DULO NITO.

Sa Pawis Ko'y Yaman Nila

sa panulat ni SML

HULING GATANG

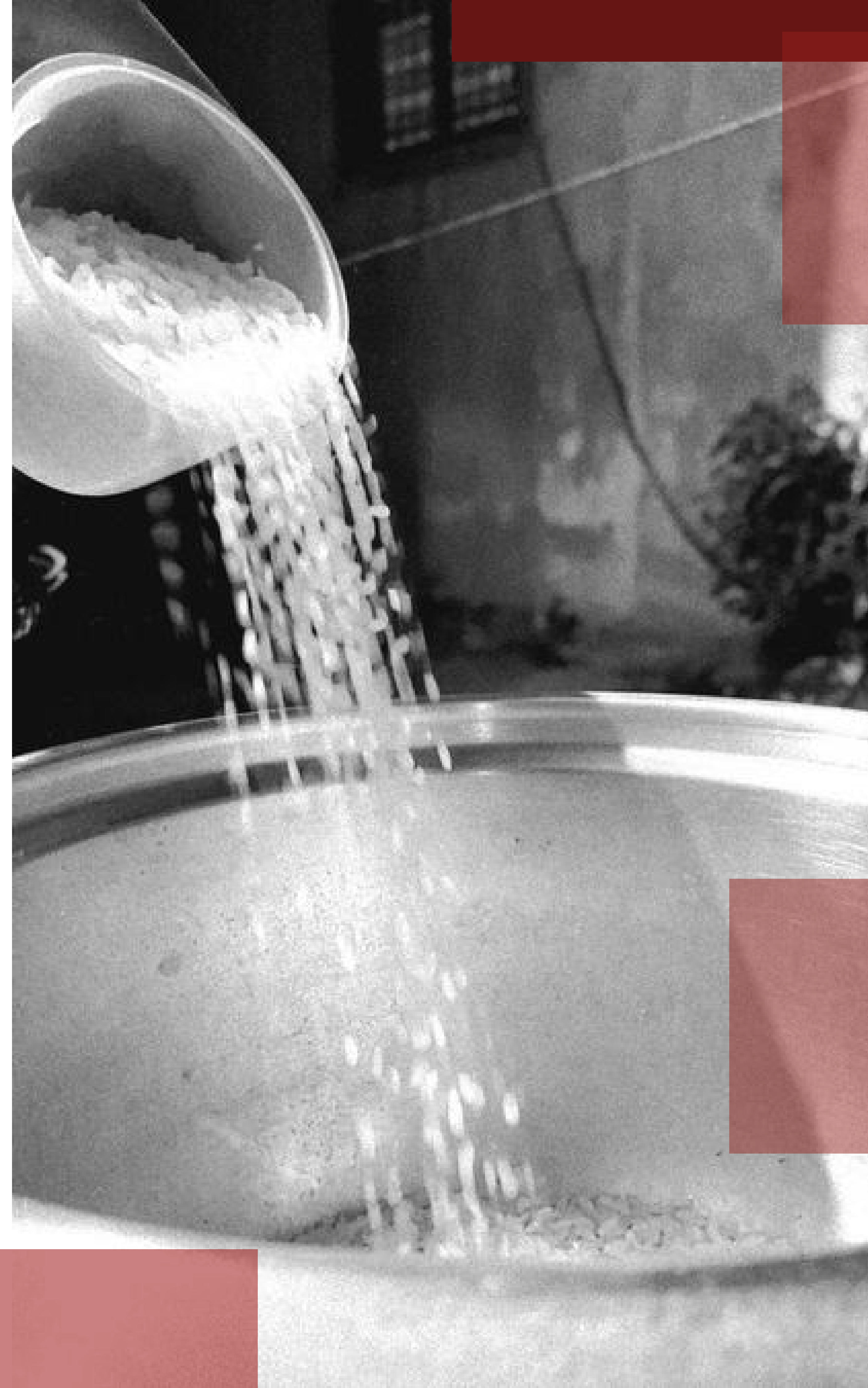
kolaborasyong akda nina ALAB at uno

ANG BAWAT PAMILYA MAY HIRAP NA PINAGDARAANAN,
ANG IBA SA ATIN MULAT SA KAHIRAPAN.
ISANG GATANG NA BIGAS NG DAHIL SA KAHIRAPAN,
PINAGKAKASYA SA HAPAG KAINAN.

KONTING KITA, MAHAL NA BILIHIN,
KUNG MARAMI SA PAMILYA HIRAP PAGKASYAHIN.
ANG ISANG GATANG KAILANGANG LUGAWIN,
UPANG BUKAS MAYROON PANG KAKAININ.

BILANG ISANG KABATAAN NA NAMULAT SA KAHIRAPAN,
LAGING INIISIP UMAHON SA KAHIRAPAN.
ANG ISANG GATANG NA BIGAS NA NASA HAPAG KAINAN,
BALANG ARAW ITOY MARARAGDAGAN.

MARAHIL KUNG IISIPIN,
ISANG GATANG NA BIGAS PAANO PAGKAKASYAHIN.
PARA SA PAMILYANG 3 TATLONG BESES KUMAIN,
TUBIG AT ASIN KANILANG UULAMIN.

BARON

larawan at piyesa ni nanan

mula sa sinapupunan ng isang kaladkarin,
iniluwal sa katreng garwa sa
pinagtagping sapin
at mga kartong tatapunin
ang isang batang nagnangalang

baron.

lumaking ang damit ay punit,
gusot-gusot;
laman ng pitaka'y limang singkong butas
na sa tabing kalsada'y napulot.
gan'yan karabas ang reyalidad sa isang batang
pinagkaitan,
pinagdamutan ng kapaliran.

ngunit sa kabila ng samu't saring ligalig,
ang tangi niyang salig:

"salamat sa d'yos at may nangunguya pa rin
aring aking bibig—
kabit panay pagpag ang kumakapit
sa aking gilagid'

lumilipas ang araw, at nabububay siya sa
usok at bulabog ng mundo.
paikot-ikot, tangay ang sakong lalagyan ng
mga damit na napulot.

at sa oras na makauwi, bating-gabi
mga damit na napulot ay sinisipi
kinukisot gamit ang tubig na igib sa
babay na katabi
tinatangal ang mga mantsang bakas—
mga
butas ay pinagtatagpi-tagpi.

at sa pagpikit ng kaniyang mata
upang ipabinga at ibanda ang sarili sa
pagsapit muli ng umaga,
sinisipat ang repleksyon ng mga
nagtatayugang gusali sa maynila
kalakip ang isang taimtim na
panalangin

ang pagkawala ng isang biningang
malalim
ang binitbulong sa bangin—

"kailan kaya ako makakabili ng damit na magara?"

HIGIT SA SAPAT, NA 'DI SA'KIN NARARAPAT

Aliteya

Sa buhay ni nena, limitado ang pera pangbili ng mga kailangan.

Buwanang tinutustusan ni panganay, pangangailangan sa buong bahay.

Minsang humiling ng palabis, nagdagdag sa kart ni nanay.

Ayan na at nanlilisik mga mata, at pabulwas na winika ni ina

"Husto na ang isa, 'wag kang gahaman sa mga bagay-bagay"

"Tila hindi naman ata tama ina, ibuhos nang bigla ang galit kay nena"

"Bukod pa'y iyan nama'y kailangan kung ano'ng kailangan nya".

Oo nga naman, anong mali sa ginawa ni nena?

Gayong ang ninais nyang isama ay kanyang pangangailangan.

Dahil ba sa tingin ni ina ay kapag may isa ay husto na?

Na ito ay sasapat na?

Doon ko napagtanto, ang hirap ng ganito.

Mali pala na magkaroon ng higit sa sapat, maling bigyan ng pasobra ang lahat.

Pero hindi sa lahat ng tao, ito'y magiging mali.

Sa tanging gaya ko lamang na buhay ay tila nakakapit sa manipis na tali.

Napagkaitan ng nag-uumapaw na binhi, binhing maituturing bilang kayamanan.

Oo nga, tila mali magkaroon ng higit sa sapat, kapag sa yaman ay patid at salat.

RICO

Yami

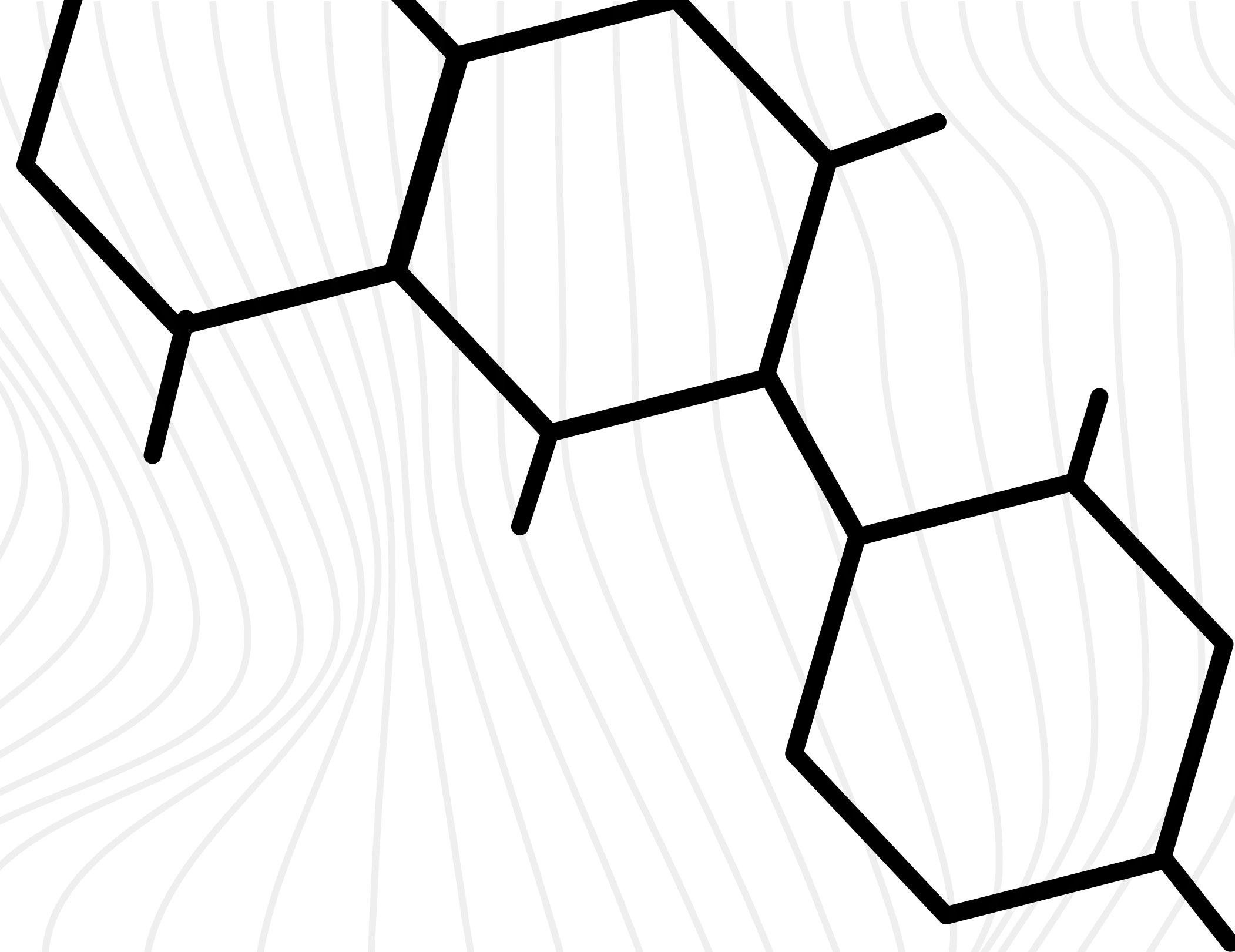
Lumaki si Rico sa isang maliit na barangay sa Batangas. Hindi naman sila sobrang hirap, kumbaga ay sumasapat lang talaga ang kinikita ng kanyang mga magulang. Yung tipong minsan, kailangan pag-isipan kung may ulam pa ba bukas. Kaswal na manggagawa sa konstruksyon lang ang kanyang tatay, at ang kanyang nanay naman ay naglalaba lang kung saan-saan. Si Rico ay tahimik lang. Hindi siya palabiro o maingay sa klase. Mas gusto niya lang makinig at matapos yung mga gawain nya. Pangarap niya talaga makatapos para kahit papaano, gumaan ang buhay nila. Pero sa kanilang paaralan, hindi yun ganun kadali. Halata kase sa kanya na hirap sila sa buhay. Yung uniform niya ay luma na; ang sapatos niya ay kupas na at may konting sira; ang bag nya ay puro tahi. Sa una okay lang. Kaya pa niyang tiisin yung mga tingin ng iba sa kanya. Pero habang tumatagal, nagiging salita na ito. Hanggang umabot sa mga masasakit na salita. Minsan, nagtatawanan lang sila. Minsan, parang wala lang sa kanila. Pero kay Rico, hindi.

Isang araw, may group activity sila. Walang may gustong kumuha sa kanya. Napunta sya sa grupo na kulang nalang ng isa. Kita niya sa mukha nila na ayaw talaga sa kanya.

“Okay na, no choice tayo eh” wika ng kanyang mga ka grupo.

Napangiti nalamang si Rico, pero ang totoo ay nasaktan siya sa nasabi ng kanyang mga kaklase. Pinakamasakit iyong nangyari noong tanghali. Habang nasa classroom, napansin ng kanyang mga kaklase yung bag niyang may punit sa gilid. May kumuha nito, tinaas, tapos pinakita sa iba. Nagtawanan ‘yung iba—ang mangilan nakatingin lang. Hindi kumibo si Rico. Lumapit siya, kinuha yung bag niya, at tahimik na umupo ulit. Parang normal lang sa iba, pero sa kan’ya hindi na. Pag-uwi niya, ganoon pa rin. Tumulong siya sa bahay, kumain kasama pamilya niya, ‘pagkatapos ay ngumiti. Hindi niya sinabi kahit kanino ang kanyang pinagdadaanan. Ayaw niyang marinig ng nanay nya. Ayaw niyang mag-alala pa sila. Pero simula nun, nagbago siya. Mas naging tahimik, hindi na siya sumasali sa usapan. Minsan, tulala lang siya. Kahit tinatawag siya ng guro, na para bang wala siyang naririnig. Isang gabi, nakaupo siya sa labas ng bahay nila. Tahimik, Nakatingin lang sa malayo. Napaisip siya. Pakiramdam niya, kahit anong gawin niya, hindi na mababago ang buhay niya. Kinabukasan, hindi na siya pumasok. Hanggang sa kumalat ang balita sa buong barangay.

Wala na si Rico.

ALITEYA
LASON MANG
MAGING
MAHIRAP

POVERTY

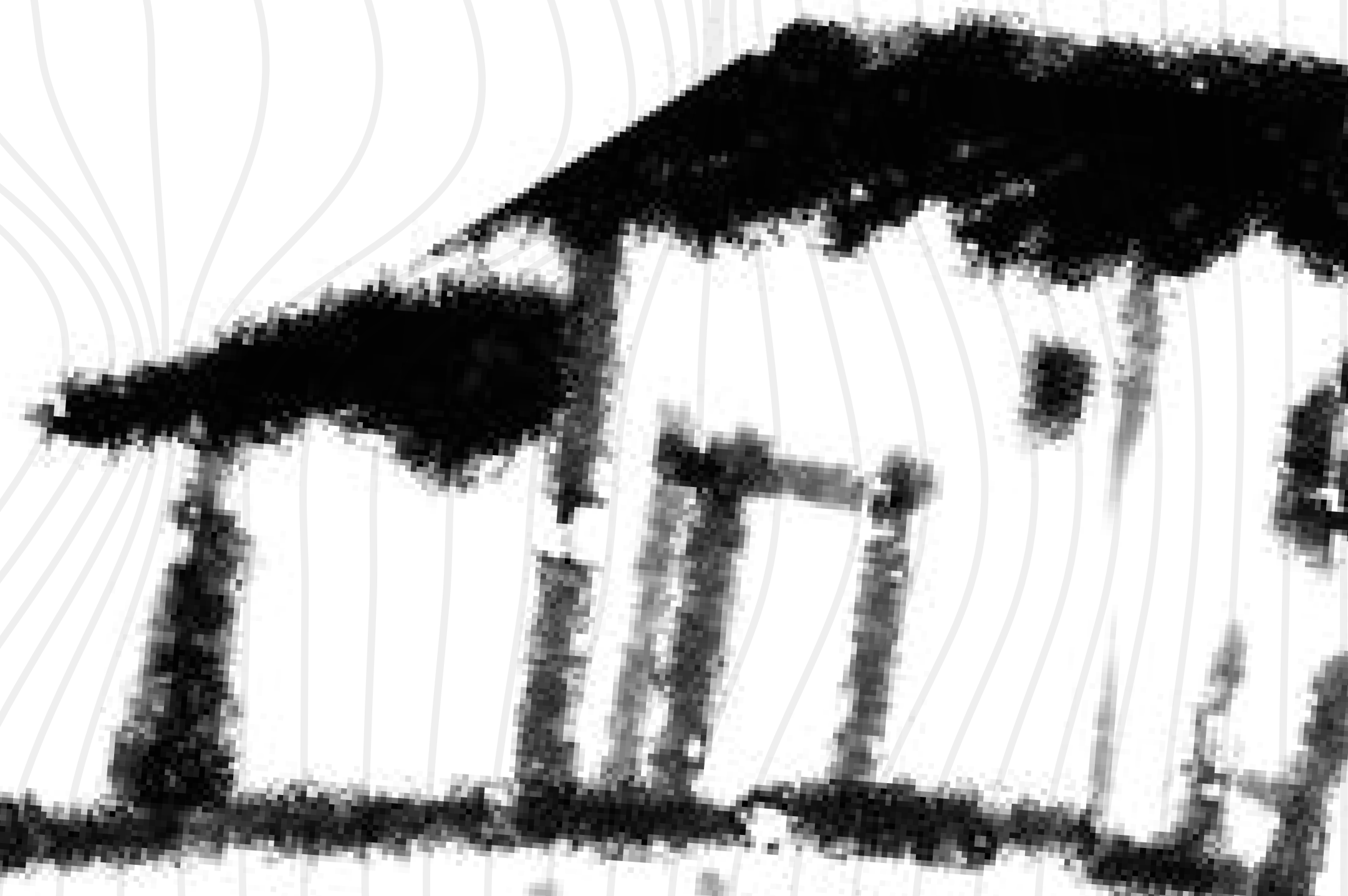

Sabi nila lason ang **pagiging mahirap**,
Lalo na sa taong may **pangarap**.
Ngunit hindi **ganoon** ang nais kong iparanas sayo.
Kailanma'y di ko nanaising kasuklaman mo ang **pagiging mahirap**,
Malunod sa kaisipang ito'y hadlang sa **pangarap**.

Ngayong habang maaga pa,
Huhubugin ang **isipan** at **gagawan** natin ng **paraan**.
Ako, kaagapay ang tatay mo ay hindi sa iyo ipapadama
na imposible marating ang **pangarap**,
Magkagayon mang sinilang ka sa hirap.

Pudpod mang tsinelas ang suot sa paaralan,
Uniporme man ay bitin sa mumunting katawan.
Bilang ng kuwaderno ma'y sapat lamang sa kailangan,
Wala ka mang magarang lapis at lalagyan.
Basta't dala mo ang aral na ang maging mahirap ay 'di
kahihayan.

Mapapagtagumpayan ng mumunting puso
ang tamis at alwan sa buhay na inaasam-asam.
Sa paglipas ay 'wag kalilimutan,
Kami ng iyang ama ay lingunin, hagkan, o kahit kawayan.
Bilang ala-ala, huwarang magulang ang kinagisnan,
nitong binata na ngayo'y nakapormal na kasuotan.

NAKAKAPAGOD BUMYAHE PAPUNTANG ROSARIO MAESTRO

HUMINTO SI MANONG SA HARAP NG PULANG UNIBERSIDAD—NAGHIHINTAY NG PASAHERO.
RINIG KO ANG HIYAW NG LALAKING NAGTATAWAG NG PASAHERO—BALAGTAS, TERMINAL, SAKAY NA
KAYO!
PUNO NG DYIP ANG GILID NG DAAN, NAGBABAKASAKALING MAKAKAKUHA NG PANGLAMAN SA TIYAN.
OO, SA ILALIM NG TIRIK NA ARAW AY HAYUN SILA—PATAS NA LUMALABAN!

BINAYBAY NAMIN ANG KAHABAAN NG LAWAS, BAWAT MADAANAN AY PAWANG NAGMAMADALI.
MGA EMPLEYADO, ESTUDYANTE, MATATANDA AY KAPUWA SINUSUONG ANG INIT NA MASAKIT NA SA
BALAT
BAKIT NGA BA HINDI MARANASAN NG MGA TANGANG POLITIKO ANG BUHAY NG MGA NORMAL NA
MAMAMAYAN?
\$ILANG BINIGYAN NG PAGKAKATAONG MAMUNO AY SIYA RING MGA GANID NA UMUUBOS SA BAYAN.

BUSINA NG MGA SASAKYAN ANG SUMALUBONG SA AKIN PAGBABA KO SA BABAAN, LAHAT AY TILA
MAY HINAHABOL—MARAHI ANG ORAS NA BATAYAN NG MAKUKUHA NILANG SWELDO, SINO NGA BANG
GUSTONG MAHULI?
NARATING KO ANG SAKAYAN NG ROSARIO—PAALIS NA NGUNIT WALA PANG SAMPO ANG PASAHERO.
\$ABADO NGA PALA, WALANG PASOK SA ESKWELA KAYA MARAHIL KAUNTI ANG PASADA—SAYANG
SA GASOLINA!

NAGTATANONG SI MANONG KUNG MAY MALIIT DAW BANG HALAGA—
WALA KAYA SIYANG PANUKLI O MAHINA LANG TALAGA ANG PASADA?
PAANO NIYA KAYANG NAPAGKAKASIYA ANG DALAWANG DAAN NA KITA?
KUMAKAIN PA KAYA NG TATLONG BESES SA ISANG ARAW ANG KANILANG PAMILYA?

NAKAKAINIP ANG BYAHE SA KAHABAAN NG ROSARIO, KASINGHABA IYON NG MGA PLATAPORMANG
ISINUBO NG MGA BANGAG NA POLITIKO SA TAO.
MASAKIT NA RIN ANG ULO KO KAKAUMPOG, MAS NAUNA PA KASING GUMANDA ANG BAHAY NILA
KAYSA SA DAANG NAPAKA-ALOG.
HINDI KO RIN MAIWASANG MATAWA SA MGA NAGLALAKIHANG TARPOLIN NG MGA BUWAYA—LABAS
ANG NGIPIN SA NGITI, MAY MAIBULSA NA NAMAN SIGURO SILA.
NASA PALIGID NA ANG EBIDENSIYA NG BULOK NA SISTEMA NGUNIT MARAMI PA RIN ANG
NAGPAPALOKO SA SALITA.
NAKAKAPAGOD BUMYAHE SA BANSANG ITO—NAGKALAT ANG MGA SINUNGALING AT UTO-UTONG TAO.

Sabi nila, kapag sa tamang tawiran ka dumaan, ligtas ka pero noong umagang iyon, natutunan kong hindi lahat ng tama ay sapat para iligtas ka.

“Ma, pa, pasok na ako.” Lunes, alas singko ng umaga, malamig ang simoy ng hangin na tila may binubulong na pangamba. Ngunit hindi ako nabagabag; masaya akong papasok, walang alintana ang panganib na palihim na nagbabantay.

‘Oy jeep, makakatipid ako,’ bulong ng isip ko, kaya’t sa pedestrian lane ako tumawid—doon daw kasi ligtas. Pero bakit ganon? Ginawa ko ang tama, ngunit ako pa rin ang nasalanta.

Hindi ko inaasahan ang mangyayari. Nakangiti, handang bumati ng “salamat,” ngunit sa halip ay bangga ang sumalubong. Sigaw ng isang babae ang tanging narinig ko; ni plate number o mukha, hindi ko naaninag. Takot at hiya ang bumalot sa akin. Kasalanan ba ang sumunod sa tama?

Hanggang ngayon, dala ko pa rin ang pangamba. Sa bawat pagtawid, nanginginig ang tuhod, “teka lang” ang bukang-bibig. Sabi nila, **Tumawid kayo sa tamang tawiran para masiguro ang inyong kaligtasan.** Ngunit buhat ng umagang iyon, takot na ang aking gabay.

KASALANAN

BA ANG

SUMUNOD

SA TAMA

Binday

ipagdadasal kita sa quiapo

LARAWAN AT PANULAT NI NANAN

lalakaran ko nang nakaluhod ang kalakhan ng quiapo
at hihilingin sa mga banal na santo
na bumitaw ka na sa akin at maglaho.
iinumin ko ang banal na tubig na rito'y tinitinda.
titiisin ang pamimilipit ng aking sikhmura.
igagapos ang aking sarili upang hindi na makawala,
sa kapelya ng aking mga lihim at pagkasala.

hahayaan ko na umagos ang dugo ng banal na aparisyon
mula sa sinapupunan ko.
sa pag-asang mababago nito ang
ikot ng kapalaran ko.

hindi pa ako handang magsilang ng kasalanan dito sa mundo.

sasambahin ko ang pantasyang katabi kita
sa pagtulog ko.
at mapasaakin ang kalingang dulot mo na ipinagkait
sa akin ng ibang tao.
ngunit, hindi pa handa ang kaharian ng impyernong ito
sa pagdating mo,

anak ko.

maintindihan mo naman siguro ako,
kung magiging makasarili ako para sa ating pareho.

sana maintindihan mo ako,
kung ipagdarasal ko ang pagbitaw mo
rito sa quiapo.

MGA PINTANG HINDI MAKAKAMTAN

Elehiya para kay Liam
Harana

Unang araw na makakasama kita, hindi ko akalaing iyon na rin pala ang magiging huli nating pagsasama.

Umalis ako ng bahay na may ngiti sa aking mga labi, dala ang pananabik sa nalalapit mo'ng pag dating.

"Makikita na kita," aking sambit sa aking sarili—habang inaayos ang bag na nakasabit sa aking balikat; bag na naglalaman ng maliliit mong damit, mga bagay na inipon naming may halong pangarap at pag-asa.

Sa pila, naroon ang mga inang sabik na masilayan ang kanilang mga supling. Isa na roon ang aking ina—ang iyong ina—na tila mas maliwanag pa ang ngiti kaysa sa sikat ng araw. Sa bawat hawak ko sa kanyang kamay, ramdam ko ang kabog ng kanyang puso, puno ng pag-asa at saya para sa'yo.

Ngunit sa haba ng aming pinila, tila ba pati ang tadhana ay napagod. Ang makinang sana'y magsasabi ng iyong kalagayan ay sira.

Naglakad kami.
Nagtiis.
Kahit tirik ang araw na wari'y sinusubok ang aming lakas.

Hanggang sa dumating ang gabing bigla ka'ng nanahimik.

Isang katahimikang masakit pakinggan.
Isang katahimikang hindi namin matanggap.

Kahit alam na namin ang sagot, patuloy pa rin kaming naghanap ng doktor, ng pag-asa, ng himala. Hindi lamang para sa'yo, kun'di para rin sa mga pusong unti-unti nang nadudurog. Sa gitna ng init, walang tigil ang aming mga paa.

Isa...
Dalawa...

Tatlong ospital na ang aming nalapitan. Ang una—walang sapat na kagamitan upang masuri ka. Ang pangalawa—sarado, kahit na punong-puno ng mga taong umaasa sa labas.

At sa unang pagkakataon, ang lungkot ay sinabayan ng galit: galit sa sistemang nagpabaya, galit sa mundong piniling manahimik, galit sa mga dapat sana'y kumikilos, ngunit piniling tumingin sa iba.

Kung may sapat lamang na kagamitan...
Kung may sapat lamang na doktor...
Kung may sapat lamang na malasakit...

Nandito ka pa sana.

Umuwi kaming may dalang katahimikan. Wala ang iyak ng sanggol na inaasam. Wala ang unang sigaw ng buhay. Wala ka. Sa halip, ang dala namin ay isang maliit na kahon—gaanong kagaan na siyang kabaliktaran ng bigat na iniwan mo sa aming mga puso. Nakatitig ako sa silid na sana'y para sayo. Ang mga pader na dapat ay may kulay, nananatiling blangko. Ang mga pintang dapat ay puno ng buhay, hindi ko na kayang simulan. Paano ko ipipinta ang isang mundong hindi mo na masisilayan?

Paano ko bubuuin ang mga larawang ikaw sana ang sentro? Ngunit sa bawat gabing tahimik, iniisip ko—siguro, sa ibang mundo. May silid kang puno ng kulay. May mga pintang hindi kailanman mabubura.

At naroon ka, masaya, malaya, buo.

At ako, narito pa rin. Hawak ang mga pintang hindi ko na maipinta.

Mga pintang para sayo. Mga pintang paig na't kahit kailanman ay hindi ko na masisilayan.

Mga inang may kasama. Mga inang nag-iisa. Mga matang puno ng saya na siyang aking kinaiinggitan. Ang pangatlo—kulang sa tao, kulang sa kama, kulang sa lahat. Ngunit hindi kulang sa pasyente.

Hindi kulang sa naghihintay.
Hindi kulang sa mga nawawalan.

'Paano ko pa mapipinta ang mga larawang matagal ko nang pinlano para sa iyong silid?'

Tanong ko sa aking sarili habang mahigpit ko'ng hinahawakan ang kamay ng ating ina—kamay na unti-unting nawawalan ng lakas. Akala ko, doon na matatapos ang aming pagdurusa. Ngunit dumating ang gabi—ang gabing tuluyan ka nang lumisan sa sinapupunan ng ating ina. Pagdating sa ospital, siksikan ang mga pasyente. Walang espasyo, walang pahinga—tanging paghahintay. Kahit sa labas, may mga nakahiga, nakaupo, umaasang matawag ang kanilang pangalan..

Pag Asa

Mr. Ibarra

Sa bawat oras na mabigat ang dala,
Mga mahihirap ay patuloy na lumalaban pa.
Kahit kulang sa pagkain at pangarap ay nasusubok,
Hindi sumusuko, kahit ang buhay ay mapanubok.

“Huwag huminto,” sigaw ng puso at isipan,
Sa bawat araw na puno ng kahirapan.
Kahit anong sitwasyon ang humarang sa daan,
Patuloy na tatayo at muling lalaban.

Sa init ng araw at lamig ng gabi,
Pag-asa’y hawak kahit hirap ang sanhi.
Dahil ang tunay na lakas ay hindi nasusukat,
Kundi sa pusong marunong bumangon matapos masugat.

Kaya sa bawat oras, araw, at pagsubok ng buhay,
Huwag hihinto sa pag-abot ng tagumpay.
Sapagkat balang araw, lahat ng pagdurusa,
Ay mapapalitan din ng saya at pag-asa.

Sapagkat ang bawat hirap na dinaranas ngayon,
Ay hagdan patungo sa tagumpay na inaahon.
Kaya kapit lang sa pag-asa at pananampalataya,
Dahil may liwanag ding naghihintay sa dulo ng pagdurusa.

dakil kaluguran daka

kelvin at nanan

*kaluguran daka nanan—anak ku
pasensya naka nang yaku ing meging inda mu
eku rin namam kiniling ing bixeng axni—
ing ipagkait keka ing sigla ning mundo*

*pero reng gana ganang pwedi sibuknan ku—
dakil kaluguran daka*

*kaluguran daka ma
pero eku namam pinili ini
eku namam buring aranasan ing pighati ning mundo
eku namam kinilingan keka
na ipagdalang tau mu
eku namam buring maging anak mu*

*pero agawa kungan tiisan ita
uling kaluguran daka*

*ala tarang agawa
atsa ne keri ing taadhana*

*Sa pagitan ng kulang at sobra
Doon kami natuto huminga
Hindi man hikahos sa umaga
Ingunit di rin panatag ang
gabi sa pag aalala*

SA GITNA

*May nakahain sa mesa, may ilaw ang tahanan
Sa bawat sinag may kaakibat na bayaran
Pambayad sa resibo'y maghapon pinagpawisan
Iaasa na nga lang ba sa buwis ng mamamayan*

NG

*Patuloy ang paglaban sa kamon ng buhay
Handang mag sakripisyo dugo't pavis iaalay
Pinatatag ng panahon upang maging mahusay
Sa laban ng buhay nawa'y puso'y maging dalisay*

*Sa bawat ngisi may lihim na pag aatubili
Makakamit nga ba ang buhay na minimitihi
Kung ang paligid ay puno ng gulo at pighati
At ang sentro ng bawat isa ay halaga ng salapi*

DALAWA

nakita ko ang diyos kagabi
dibubo at piyesa ni nanan

*babang natutulog ako sa aking silid ay bigla siyang nagparamdam,
tabimik na bumulong sa akin at sinabi, "anak, bumiga ka".
"kung tunay kang sa akin ay tumasampalataya,
hubarin mo ang 'yong isot na saya".*

*bindi siya nabibihisan ng nakasisingag na liruanag,
tulad ng madalas nilang ipakita sa mga pelikula.
madilim at pamilyar ang pigyurang kaniyang sa akin ay ipinakita.
bindi rin siya baging dakula gaya ng sabi nila—
ang kaniyang bulina ay tulad lamang ng karanawang kaniyang likha.
panis na alak at lantang sampaguita ang kaniyang balimuyak.*

ginawa ko ang nais niya.

*tumayo siya sa aking harap, lumubod sa akin
na tila ba ako naman kaniyang inasamba.
ako na magdalena na nagmula sa kaniyang tadyang at tibnura.
naramdaman ko ang kaniyang presensya sa loob ng aking balamnan—
ang mala-tubig na pagdaloy ng kaniyang mga daliri sa aking katawan.
rumaragasa, bumubulaklak paibaba.
danggang sa marating ang himalang nasa pagitan ng aking mga bita.*

wala ako'ng nagawa.
*binayaan ko na lamang na gamitin ako ng lumikha.
siguro'y bumaba lang ang espiritu ng panginoon mula langit
at sumanib sa anyo ng aking amang nagnanasa sa akin
upang ako at ang aking pananalig ay indukin.*

*at sa oras na siya'y malapit nang labasan
dabil sa paglabas-masuk ng kaniyang kadakilaan,
ay marahan niyang ibinulong sa aking mga tenga:
"ikaw na ang inunod kay maria"*

"nakabigkis ka na sa akin, nena"

*naramdaman ko ang init ng kaniyang pagkalalaki sa akin.
matapos ang ilang paghinga, bigla siyang tumayo
at bumalik nang muli sa kaniyang trono—*

sa piling ng aking inang mabimbing na nagpapabinga.

BULAG O MGA TANGA?

*Malas ang nasa pagitan—
hindi naman dukha, hindi rin mayaman.
Gitnang uri na laging bihag,
takot mawalan ng ginhawa.*

*Habang ang dukha'y naglalaban,
at ang mayaman ay nagdiriwang,
kami'y pinipiga ng pamahalaan,
kumakayod sa pangarap na yumaman.*

*Walang natatanggap na tulong o aruga,
ngunit sa buwis laging nagbabayad nang kusa.
Ang mga Pilipino ba ay bulag o tanga?
O sadyang mapanlinlang ang mga puta.*

*Duwag ang mga nasa kapangyarihan,
takot sa liwanag ng katotohanan.
Nagtatago sa anino ng kasinungalingan,
at tuluyan ng nilamon ng sariling kasakiman.*

*Ang tapang nila'y pawang salita,
hangin na agad naglalaho't wala.
At ang kanilang pangalan,
duwag, puno ng yabang—sumpa para sa inang
bayan.*

*Wala naman tila mga alam,
Ngunit uhaw sa kapangyarihan.
Kawawang mamamayan,
Ipit sa gitna, sugatan at walang laban.*

BULAG

TANGA

anina

TASTAS NA TATAS

panaghoy kay isidro

"Bata. Bata, paano ka nakapagsalita?"

Balabura. Madungis. Masabol. Wika ng tinig kong paos ay tila palahaw ng demonyo sa pandinig ng iba. Tenga niyo ba ay tunay na sensitibo? O, sadyang walang nakalaang oras ng pagtugon sa panangis kong dulot ng sukdulang paghibirap. Walang lumilingon. Walang pumapansin. Walang umaalam. Sarado ang isip sa mga hinanakit: Barado ang tenga sa tunog na tanging nais lamang mapakinggan. TAKSIL— nariyan lamang upang manghimasok sa masaklap na buhay na tanging ako lamang ang tunay na nakaranas.

"Sige, bata. Sasagot ka pa."

Ang anak ng maralitang makata ay habantong din sa kasukdulan ng kabungkagan. Ang dilang namumulaklak ay nilubog sa dugo at luha. Ang malamyos na boses ay nabihag ng mapanghamak na bagtingan. At ang bata? Ang walang iyak-walang tinig ay nilamon ng karuwagan— piliin mang lumabaan ay sadlak sa pangambang lamunin ng may kapangyarihan itong nag-iisang sanga.

At tulad ng hindi mabilang na sinundang makata, tiyak ang itinakdang pagwawakas ng hilaw na sonata nitong musmos. Masakit ba? Sumobra sa hapdi at kasakalan na siyang tuluyang nag-udyok sa bagtos upang tuluyang talikuran ang kaniyang inang wika. Ang dalambati mong dala ay hindi masukat— kaya nga ba at ikaw ay tumakbo tungo sa banyagang dila?

Sumobra sa sakit? Hindi mo na kaya? Too much for one little heart to bear? Answer me, child. Were your roots that badly nourished to a point where you took the comfort of a foreign tongue just to fend the wreckage of yourself? Unbelievable. The poet from far lands who vomit flower fields now spits blades and thorns. The art of self yearning that should have been nurtured through homeland sweets and fostering passion is nowhere— It was not there at all. Blood no longer blue for royalty and pride— but with melancholic longing for what could have been of this dried laurel seed.

To speak the tongue that lashes my body to bones and marrow meant strangling oneself to eternal slumber. And uttering simple expression of any form resembling mortal desires— Curses of anger. Outburst of laughter. Sorrows in sadness.— is nothing but a hopeless display of my cowardliness to face the home I once spoke of. Na sa kabila ng patuloy na pagputol sa dilang timawa, ay nagbabakasakali, even just for once, muli kong matatamasa ang kalayaan sa pagbigkas ng lengguwabeng tanging dilang nagmula sa Perlas ng Silanganan ang makakapagbigay.

Kaya bata-bata, kailan ka magsasalita?

ISDA KAYO D'YAN

**HINDI LANG PALA NATIN
MAKIKITA ANG ISDA SA
PALENGKE?**

**PATI RIN PALA SA KALYE,
SA GITNA NG TIRIK NA ARAW,
MAYROONG SUMISIGAN.
ISDAAAA, ISDAAAA, ISDAAAA-**

**ISDA KAYO RIYAN!
PASAN-PASAN ANG PINGGA NA MAY
DALAWANG NAKABITING TIMBA.
TAGAKTAK ANG PAWIS NA 'DI ALINTANA**

**PARA MAY MAUWI TUWINA
ALANG-ALA SA PAMILYA.**

"Uy, matalino ka, diba?"

"Uy, mayaman kayo, diba?"

"Uy, kaya mo 'to, diba?"

"Uy, si Endel—anak ka ng teacher,
diba?"

Mga salitang tila papuri,

pero unti-unting bumibigat sa dibdib,

parang inaasahang hindi pwedeng

mabigo,

parang bawal mapagod, bawal manghina.

Napapagod din ako.

Napupuno, nasasaktan, at minsan—
sumusuko rin.

Hindi ako bato na mananatiling matatag
hanggang dulo,

tao rin ako na nangangailangan ng
pahinga at tulong.

HINDI LAHAT

Sana, tulad ninyo, may umalalay rin sa
akin,

may umintindi nang hindi ako
kailangang magpaliwanag.

Pero sa gitna ng lahat—

ang mga magulang ko ang nagsisilbing
lakas ko.

Sa kanila, natuto akong tumayo kahit
hirap,

natuto akong lumaban kahit takot,

natuto akong magtiis kahit mabigat,

at manatiling mabuti kahit nasasaktan.

Hindi man nila nakikita ang buong laban
ko,

alam kong may dahilan kung bakit ako
patuloy—

dahil sa likod ng bawat "kaya mo 'yan,"
may pusong pilit lumalaban, kahit pagod

na.

NG NAKIKITA

: aton

Kami ang nasa gitna—
Ang pagitan ng “kulang” at “sobra”
hindi marangya, hindi rin naghihirap
Tabimik lamang naglalakad
Sa isang lubid na walang nakakikita

May kalyo sa palad, ngunit hindi sapat bilang ibanyag na pagdurusa
May laman ang bulsa, ngunit hindi sapat para sa ginhawa
Nakakakain ng tatlong beses sa isang araw,
May pangtustos sa matrikula,
May bubong na sinisilungan, ngunit napapasok pa rin ng mga bagyo—sa
alalahanin, sa mga bayarin.

Hindi kami kabilang sa karangyaan,
Ni sa dilim ng limos
Wala gaanong naghahayag ng kwento namin—
Marahil, masyado kaming maayos para kaawaan
Marahil, masyado kaming kapos para kainggitan

Sanay kami sa salitang “halos”
Halos mayaman
Halos kapos
Halos labat

Kami ang nasa gitna.
Ang kunong balat-kayong mayaman ng bayan.
Ang walang puwang sa kahirapan,
ngunit walang prebilibeyo sa kayamanan.

SAAN AKO LULUGA?

What Rose To The Surface

Written by hewho

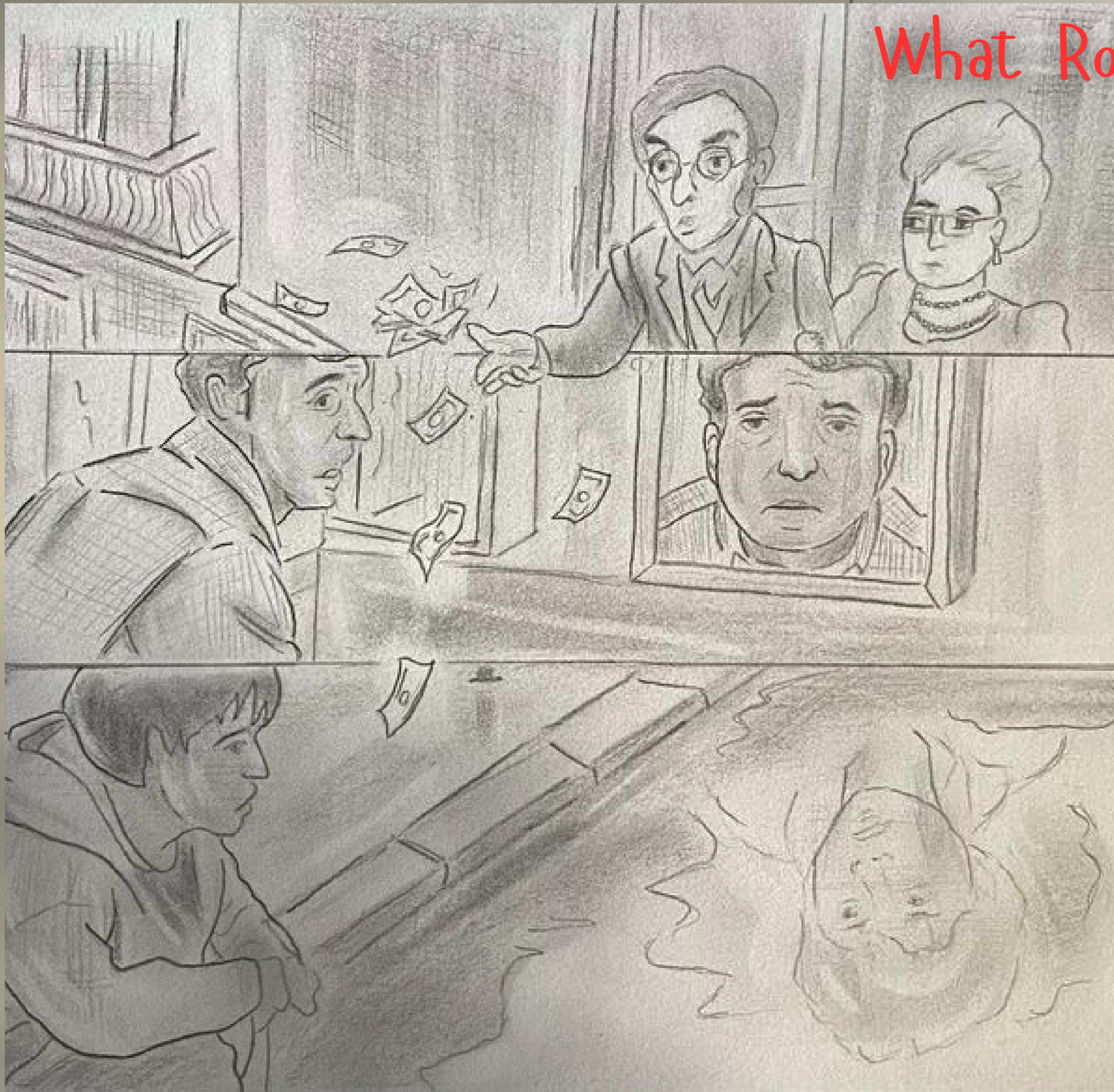
Money fell from above like it was nothing.

Inside, a rich man threw bills without care. The woman beside him just watched. They didn't think about where the money would go.

In front of them, a middle class man stood quietly. He watched every bill fall, hoping it could help him, but knowing it probably wouldn't.

Outside, a poor boy sat on the ground. One bill flew near him and landed by a puddle. He looked at it, then at his reflection in the water.

*He didn't smile.
The rich kept spending.
The middle kept hoping.
The poor kept waiting.*

dear, mama

ibang-iba ang buhay ko rito sa manila.
sa totoo lang, miss ko na riyar sa probinsya.
sariwang hangin, pati iyong alaga nating mga pusa.
gusto ko na umuwi, ma.

pakiramdam ko, mamamata'y na ako rito sa pangungulila.
nakakapagod pala rito mag-strava, ma.
grabe iyong pagkangalay ng aking mga paa
sa pagbagsak sa kahabaan ng escotta.
hindi rin romanticizing ang transpo rito, ma.
mabanas, siksikan, at iba sa pedicab na aking kinagisnan.
at mas lalong hindi masaya mag-aral dito.
maraming mapanghugang tao, feel ko hindi ako belong dito.
pero titisin ko lahat nang ito.
lahat ng mga panibughong nararamdaman ko.

mahal na mahal kita, mama ko.
magsusumikap si nanan mo para sa pangarap nating tatlo.
ikaw, si ate, at ako.

mag-iingat palagi kayo.

nagmamahal,

nanan

Palakpak Walang Gitna

Jaeyah

Sa bawat tagumpay ng lipunan palaging may palakpak sa mga nasa taas at awa para nasa baba—pero paano naman ang nasa gitna?

Sa gitna ng mataas na pangarap at mataas na bilihin, ang sektor na nasa pagitan ng “sakto lang” at “bakit kulang pa rin?” ay ang mga taong sa bayaran ng buwis? Laging kasama—ngunit sa tikiman ng binayad? Laging nakakalimutan.

Mga taong nakikipagsapalaran sa pang-araw-araw na pamumuhay, pumapasok nang walang kain, sasabak sa traffic, at uuwing pagod. Sa huli, uuwing may ngiti pa ring dala para sa pamilya. Hindi kayamanan kaya sila ay lumalaban nang patas sa araw-araw.

The middle class — the ones often called, “the backbone of society”

Mga taong palaging nakakaranas ng pagod at ngalay, ngunit patuloy pa ring kumikilos para mabuhay. Hindi nila madalas maranasan ang tunay na “sarap ng buhay.” Hindi sila ang mga taong kayang sabihin na “Deserve ko ‘to!”, dahil mas inuuna nila ang pangangailangan ng pamilya kaysa sa sariling luho.

Parang isang eksenang may ingay ng tagumpay, pero walang tunog.

All of the sacrifices are heard and despite all of that, parang kulang pa rin.

Sa kabilang banda, kahit walang pumapalakpak, sila ay masaya at patuloy na binibigyang halaga ang katayuan dahil ang mga nasa pagitan ay hindi lamang ang tanyag na mga nasa gitna—sila ang tulay, pundasyon, at lakas na bumubuhay sa sariling mundo.

dibuho ni greg gian gunio

HINDI AKO TAMAD

tiny tale by Greg Gian Gunio

Hindi ako tamad. Sa edad na bente sais, kumikita ako nang sapat para kumain ng tatlong beses sa isang araw, kapalit ng maghaponng pagsagot sa mga hinaing ng mga kliyenteng abusado. Saan napupunta ang ambag na galing sa aking mga kalyadong palad na naghihinagpis? Hindi ako tamad. Sadyang mali lamang ang mga taong nakikinabang sa bunga ng aking dugo't pawis.

DALAWANG GILID NG PISO

by Sunflower

pangarap ang yumaman.
pasakit ang humirap.

Tengang naririndi sa mga salitang paulit-ulit na lang naririnig: “Are you stupid, can't you understand english? Transfer me to your supervisor, bitch.” At pag hingi ng paumanhin ng mga customer representative sa mga customer- kahit hindi naman nila kasalanan. Mga salitang gabi-gabi ko na lamang naririnig na minsan ay nagpapatanong ako sa sarili ko “hanggang kailan ko ito maririnig?”, “Hanggang kailan ko siya sasabihin?”. Nakakapagod din palang pumasok sa trabahong hindi lang sa customer ka makakakuha ng mga masasakit na salita, pati narin sa Team Leader. Team Leader na kesa pagaanin ang problema mo ay mas pinapalala pa.

Sabi nila kapag Call center agent ka mahusay at mayaman ka, pero parang hindi naman. Kahit ilang gabi nakong nag-puyat ay ang pitaka ko'y nauubusan pa rin ng laman. Papasok sa gabi na pagod ang isip at katawan na parang ang aking pagod sa isang araw ay tumutumbas na sa pagod ng isang tipikal na manggagawa sa loob ng isang linggong pagkayod at paggawa. Hindi ko mawari kung bakit nais nilang suungin ko ang isang mundong pawang mga matatag lamang ang sikhura ang kayang tumagal, para sa sahod na pang isang linggo lamang ang kayang itagal.

Sahod na bago makamit ay kailangan munang sa pagkatao mo ay may mayurakan. Simula nung pinasok ko ang mundong ito, madalas ko ng marinig “Call center Agent ka, Edi ang haba ng pasensya mo? “Malaki sahod mo?”, “Madali lang naman iyan, kase nakikipag-usap ka lang naman.” Mga salitang gusto kong itama, ngunit paano?

Kung tuwing tinatangka ko na itama ang mga ito ay ako lamang din ang nagiging mayabang sa kanilang mga pag-iisip. Ang hirap mabuhay sa mundong kanilang iginuhit. Na kada buka ng bibig ng lipunan ay unti-unti na ring humihigpit ang kadenang tanging ako lamang ang nakakakita. Kadenang alam kong ako lang din ang kayang mag-alis. Kaya sa bawat paglubog ng araw, humihinga ako nang malalim, pinipiling huwag nang magpaliwanag sa mga taong wala namang balak umunawa. Mga taong hindi man nagsasalita ngunit mga matang punong-puno ng panghuhusga.

Oo, alipin man ako ng salipi ngunit hindi siya batayan upang ang aking pagkatao ay mayurakan. Sapagkat, kahit ako tinatanong ko na ang sarili ko -“Ito lang ba ang halaga ng pagkatao ko?”

Why have I reached this point where I, myself, have to question my own worth to fit the life they are trying to portray? Can't I work where I can keep my dignity and sanity, that I don't have to ask myself “Is this really my own life? or the reason I'm alive is to satisfy those people's fantasies. Fantasies that deep within if I follow them then I would gradually lose myself.

Living in this society makes me realize that if I didn't transgress to what has been, I would gradually lose myself. In this game where I live to pay check by check, I must yank up and survive.

Because I don't, I would be the one who would have to take the fall.

Panibugho Ni Mariang Manggagawa

Pulanga

pulangá KUPAS

Naamoy ko agad ang ginisang bagoong bago pa man ako tuluyang makapasok sa loob ng kubo.

“Anak!” tawag ni Nanay Jacinta, sabay yakap sa akin na tila ba ayaw na akong pakawalan. Nangingilid ang luha sa kaniyang mga mata habang ako’y pinagmamasdan, parang sinusukat ang mga panahong nawala sa aming pagitan.

Ilang buwan na rin ang nakalipas simula nang huli akong bumisita rito sa kaniyang probinsya. Mula sa napakahabang biyahe, ang pagod ko’y tila naglaho sa isang iglap sa init ng kaniyang pagtanggap.

Sa pinto pa lamang ay bumungad na ang amoy ng paborito kong ulam. Kasabay ng pamilyar na yapak ng sahig sa bawat hakbang. Walang nagbago o marahil, iyon ang gusto kong paniwalaan.

Matapos kumain, iniwan ko sandali ang Nanay at ang kusina. May kung anong humila sa akin patungo sa lumang estante sa gilid ng sala—ang estanteng minsan ko nang kinahiligan noong ako’y dito pa naninirahan para sa aking pananaliksik noong kolehiyo. Naroon pa rin ang mga lumang radyo, mga tuyong bulaklak, at mga larawang tila ba ay nagbabantay sa paglipas ng panahon.

Inabot ko ang isang album. Magaspang na ang pabalat nito, may bahid ng kupas at alikabok, ngunit nananatili pa ring buhay ang mga ngiti sa loob nito.

Dala ang album, lumabas ako sa balkonahe. Isa-isa kong sinipat ang mga larawan. Naroon ang aking sarili—mas bata, mas payat, nakangiti sa tabi nina Nanay Jacinta at Tatay Kulas.

Naroon din ang mga litrato sa Plaza Mabini, ang dating sentro ng saya at pagtitipon sa baryo. Mga batang naghahabulan, mag-asawang naglalakad, mga tindero’t tindera sa gilid.

Ngunit habang pinagmamasdan ko ang bawat larawan, may kung anong bumigat sa aking dibdib.

“Diyan kami madalas pumunta noon,” biglang sabi ni Nanay mula sa likuran ko. Hindi ko namalayang sumunod pala siya.

“Masaya pa noon,” dagdag niya, marahang nakatingin sa malayo.

Napatingin ako sa plaza mula sa balkonahe. Tahimik. Halos wala nang tao.

“Nagbago na,” sabi ko.

“Hindi lang ang plaza,” sagot niya.

Tahimik kaming dalawa

Sapagitan ng mga pahina ng album, bumalik sa akin ang mga kwentong minsan ko nang narinig, ang buhay nila noong dekada ’80. Ang panahong halos isang kahig, isang tuka lamang ang kanilang kinabubuhay. Si Tatay Kulas, maghapong nasa dagat o nagbabaraka. Si Nanay, abala sa pag-aalaga ng limang anak.

“May mga araw na kanin at asin lang,” mahinang kwento ni Nanay.

“Pero nakakaraos.”

Hindi ko na siya sinagot. Hindi ko alam kung ano ang sasabihin.

Ang mga larawang hawak ko ay patunay na minsan, sa gitna ng hirap,

maikakaila ang mga panahong halos lamunin sila ng krisis, ang pagtaas ng presyo ng bilingin, ang kawalan ng trabaho, ang pangambang dala ng mga pangyayaring hindi nila kontrolado.

"At ngayon?" tanong ko, halos pablong. Napangiti si Nanay, ngunit may lungkot sa kaniyang mga mata.

"Ganun pa rin naman."

Parang may kumurot sa akin.

Muli kong sinilip ang plaza. Mas marami na ngang gusali sa paligid, mas moderno, mas maingay, ngunit sa gitna nito, tila mas lalo itong naging tahimik.

Unti-unting nawawala.

Parang alaala.

"O, kumain ka pa," sigaw ni Nanay mula sa loob.

Isinara ko ang album, ngunit bago tuluyang magdilim ang aking paningin, nasilayan ko ang huling larawan—ang buong pamilya nila, magkakatabi, magkakahawak ang mga kamay.

Buo.

Matapos kong punasan ang aking mga mata, ibinalik ko ang album sa estante at lumapit kina Nanay at Tatay Kulas, na kakauwi lamang.

"Ang laki mo na talaga," biro ni Tatay, sabay tawa.

Ngumiti ako. Hindi pa rin sila nagbabago, masigla, matatag, at puno ng pag-aaruga sa kabila ng lahat.

At marahil, iyon ang kanilang pinakamalaking yaman.

Mabilis lamang ang aking pagbisita. Kinailangan ko ring umalis.

Sa loob ng bus, habang inaayos ko ang aking bag, may nahulog na maliit na litrato. Pinulot ko ito.

may mga sandaling sapat na ang ngiti upang makaraos. Ngunit hindi rin Kami iyon—ako, si Nanay, at si Tatay—nakangiti sa Plaza Mabini.

Matagal ko itong tinitigan.

Hindi ko alam kung kailan ito napunta sa aking bag. Marahil ay aksidenteng naisama. O marahil, sadyang may mga bagay na ayaw magpaiwan.

Habang umaandar ang bus palayo sa baryo, hindi ko mapigilang silipin muli ang plaza mula sa bintana.

Mula sa malayo, mistula itong isang larawang hindi pa nade-develop, malabo, kumukupas, at unti-unting nilalamon ng ingay at ilaw ng mga bagong gusali sa paligid.

Napatingin ako sa hawak kong litrato.

Doon, buo ang plaza may mga batang tumatakbo, may tawanan, may buhay.

Sa labas ng bintana, tahimik ito.

Sa loob ng litrato, buhay.

Doon ko naunawaan, ang plaza ay hindi lamang isang lugar.

Isa itong alaala na kailangang hawakan, itago, at ipasa.

Sapagkat kapag tuluyan na itong nawala sa ating mga mata, sa mga litrato na lamang natin ito muling matatagpuan.

At kapag wala nang kumuha ng litrato—wala nang maaalala.

Namamahay ako sa sarili kong bahay

Isinulat ni Maestro

I can't sleep.

I had memorized the tickling of the clock.

Hindi ako tulog.

I am clouded by something I can't name—something that keeps me from drifting off.

Sanay na ako sa ingay ng opisina—hindi sa katahimikan ng sarili kong bahay.

The walls are familiar, yet they feel distant.

Ilang oras lang ba sa isang araw ako rito nananatili?

This is just an address where my tired body falls.

Pagod sa utos at sermon.

Pagod sa maghapon pagkakapiit sa makakapal na pader ng opisina.

When was the last time I witnessed the calm morning sun while sipping my coffee on the balcony?

Umaalis ako nang poste lamang ng ilaw ang nagsisilbing liwanag at pampagising sa umaga.

Umuuwing buwan ang namamasdan sa kalangitan—kailanman ay hindi ako nakauwi nang may araw.

I'm alive but I feel dead.

This house was never home, I work hard to pay my bills just to work again—no rest, just me trying to live comfortably.

Komportable nga ba?—to tirelessly work in exchange for money that won't really stay forever in my bank?

The cycle repeats.

I am working to survive—not to live my life.

Sumuko ay talo, ngunit nakamamatay magpatuloy.

Hanggang kailan ako magiging estranghero sa sarili kong bahay?

Sapat nga ba ang sapat?

Or are we simply fooling ourselves because there is no other choice?

Paalam na Hindi Handa

Amara Soleil

*Sa tahimik na gabi ng Marso, trenta-uno,
walang sinuman ang tunay na handa sa salitang "paalam" na
biglang dumating.
Hindi napigilan ang pagbuhos ng patak ng luha sa aking mga mata.*

*Sa gitna ng ilaw at mga puting bulaklak, sa sisiw na sumisiyap sa
ibabaw ng kasketa,
ang oras ay nakatigil—tahimik ang paligid, pero ang puso,
sumisigaw at nagwawala sa sakit na hindi maitago.*

*Ang dami pang gustong sabihin,
mga kwentong hindi na naituloy,
bawat "pagaling po" at "mahal po kita"
na sana'y nasabi ko nang mas maaga.*

*Hindi mo na kami nahintay nanay,
ang sakit pa rin ng pagkawala mo.
Sa bawat araw na lumipas ay hindi pa rin sapat
para matanggap na ika'y hindi na namin
makakasama araw-araw.*

*Simpleng buhay lang ang pinagsaluhan,
hindi man marangya, pero totoo.*

Buo.

*Sa bawat tawa at mumunting kwentuhan,
doon ko naramdaman kung gaano ka kahalaga sa
akin.*

*Ngayon, sa bawat araw na lumipas,
matututunan ko ring tanggapin na wala ka na.
Hindi dahil madali—kun'di dahil kailangan.*

*At masakit ang paalam na ito,
pipiliin kong dalhin ang alaala mo.
Hindi biglang lungkot lang,
kun'di biglang lakas para magpatuloy.*

*Dahil ang pagmamahal na iniwan mo,
hindi kailanman mawawala.
Kahit pa ang paalam
ay dumating nang hindi kami handa.*

PORK KILLO

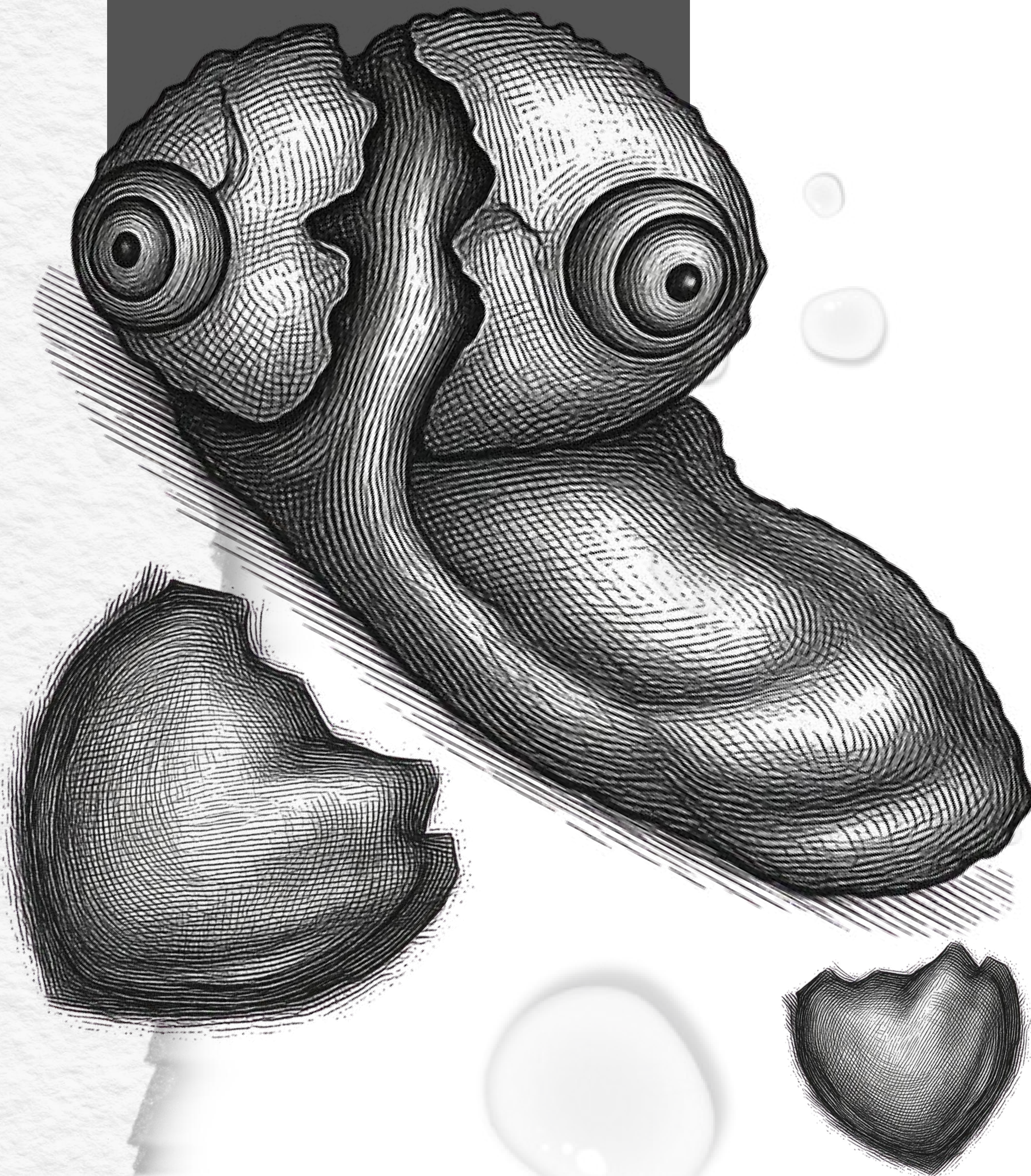
-panaghoy kay isidro

Only the rich gets to feast upon a high grade meat: smooth, marbled delicacy. Something an average person's minimum wage could not buy. A meal someone who begs along the streets could only dream of.

A kilo for you is a meal for them — medium rare with a side of mashed potato. Set aside the contaminated water from riverbanks and drink a wine instead. Untouchable or out of touch? Bastards. Feast. You glutton. Feed off the skin of your brothers— greedy pigs of a rotting society.

HOW TO BOIL A FVCKING EGG

GREGSILOG

INGREDIENTS

- 1 PRISTINE FILIPINO EGG PLUCKED FROM THE HENHOUSE OF HOLLOW CONSTITUTIONS. ITS SHELL GOSSAMER-THIN, ALREADY RIDDLED WITH FISSURES FROM RIGGED ELECTIONS AND DYNASTIC CLAWS.
- A GALLON OF DISTILLED BLOOD AND TEARS OF THE MARTYRS—LACED WITH PORK BARREL BRIBES AND DYNASTIC VENOM—ENOUGH TO DROWN A THOUSAND WHISTLEBLOWERS.
- A PINCH OF JUDICIAL SALT—GROUND FROM THE PULVERIZED SPINES OF HONEST JUDGES; THEIR VERTEBRAE SNAPPED LIKE TWIGS UNDER GAVEL-WEIGHT THREATS.
- A DASH OF CRONY SPICES—BLACK PEPPER FROM BARANGAY BRIBES, SAFFRON THREADS WOVEN FROM DESAPARESIDOS, AND A FISTFUL OF BLOOD-RED CHILI FROM EXTRAJUDICIAL EXECUTIONS.
- A CLOCK OF TYRANNY SET TO THE PULSE OF DELAYED TRIALS, WHERE YEARS FESTER LIKE GANGRENOUS WOUNDS.

PROCEDURES

- **SELECT AND SCAR THE SHELL.** PLUNGE YOUR TALONS INTO THE FRIDGE OF FORGOTTEN CASES. RETRIEVE THE EGG—OUR JUSTICE, PRISTINE ON THE SURFACE, BUT PALPITATE IT: FEEL THE YOLK SLOSH WITH SUPPRESSED EVIDENCE. GOUGE THE SHELL LIGHTLY WITH A SILVER SCALPEL OF INFLUENCE PEDDLING. NOT ENOUGH TO SHATTER OUTRIGHT—NO, JUST ETCH THE WOUNDS OF SELECTIVE PROSECUTION, WHERE DRUG LORDS SWIM FREE WHILE STREET VENDORS ROT IN SHITASS HELLHOLES.
- **SUBMERGE IN BOILING LIES.** FIRE UP THE CAULDRON ON A BURNER FUELED BY MEDIA BLACKOUTS AND TROLL FARM BILE. POUR IN THE BROTH TILL IT HISSES LIKE A DYING MAN'S GASP. DROP THE EGG IN WHOLE—WATCH IT CONVULSE, THE SHELL BLANCHING WHITE AS IMPARTIALITY BLEEDS OUT. THIS IS THE INITIAL SCALD: THE IMPEACHMENT FARCE, WHERE TRUTH BUBBLES UP ONLY TO BE SKIMMED OFF LIKE FAT FROM A FUCKING CORPSE.
- **SIMMER TO SHREDDED GUT.** CRUNK THE HEAT TO EXECUTIVE FIAT. LET IT STEW FOR DECADES—TIME ENOUGH FOR THE YOLK TO CURDLE INTO COMPLICIT SLUDGE, THE WHITES FRAYING INTO TRANSLUCENT SURRENDER. STIR VICIOUSLY WITH THE LADLE OF LEGISLATIVE PORK, PUNCTURING ANY RESISTANCE. HEAR THE EGG SCREAM SILENTLY AS ITS INNARDS RUPTURE AS EVIDENCE EVAPORATES IN WITNESS GRAVES, APPEALS DISSOLVE IN LAWYER PAYOFFS—VERDICTS TWIST LIKE FLAYED INTESTINES.
- **SEASON THE CARNAGE.** ASSAULT IT WITH SALT AND SPICES. GRIND IN THE JUDGES' BROKEN BONES FOR THAT GRITTY CRUNCH OF BOUGHT LOYALTY. INFUSE THE CHILI OF MIDNIGHT WAR ON DRUG RAIDS, WHERE INNOCENTS ARE BOILED ALIVE IN KANGAROO COURTS. LET THEM FUCKING ELITES SNIFF THE AROMA—PUTRID PRIVILEGE RISING LIKE SMOKE FROM MASSACRED HOPE—LAUGHING AS THE EGG'S CORE HEMORRHAGES YELLOW PUS OF PARDONS FOR THEIR KIN.
- **PROBE FOR PERFECT PUTREFACTION.** PIERCE WITH A FORK OF FORENSIC FORGERY. IF THE YOLK OOZES IN COAGULATED BETRAYAL, IT'S DONE—JUSTICE REDUCED TO A GORE-STREAKED PULP SERVED CHILLED ON PLATTERS OF IMPUNITY TO OLIGARCH FEASTS. PEEL BACK THE SHELL REMNANTS; DEVOUR THE MUTILATED HEART, YOLK DRIPPING LIKE THE BLOOD OF THE BETRAYED.

GRAVE DEVOTION

MAESTRO

I'm obsessed. What supposed to be light now feels heavy—a **suffocating prayer.** I am being wrapped by bruises concealed by your embrace and yes, *I still want you.* **I crave the selfsame lips that speak words I long to unhear; hungry for the selfsame body that has left me nothing but scars, yet it is all I fucking need!** This is what I prayed for and I deserve every part of this sinful gift! The crystal-like tears weren't made of pain nor sorrows—**they are the very seed of my undying devotion, the overwhelming weight of loving you despite all odds, against all cost.**

It breaks me. I would lie if I said that I don't need you, for the fear of losing you follows me even in slumber, *you are all that remains when everything else fades away.* **You are my last glimmer of salvation in a world that has gone quiet and cold.** One touch and all worries disappear. *One apology and I will be on my knees again—begging, surrendering, yours.* **I am a sinner,** and you hold every part of me in your hands, controlling my very breath and draining every ounce of strength of my bones. **You're a player that controls my whole being and tires out my entire system until I collapse** yet here I am, still ready to follow your every lead even if it means exhaustion.

A discarded soul. *I am no longer the same sixteen year old girl* who wants to explore the burning sensation of desire using both of our bodies—with me beneath you. **Something within me is breathing.** I could hear the **cries of regret** in the very same room where we became one. **Ironic, isn't it?** You already took the most precious thing that I have—*my money, my purity, my maidenhood.* I have the means to step back but I can't. **I am carrying a life at sixteen, I am now burdened by the responsibility of motherhood.**

I can raise the seed that you planted. I have the money and the means but it is you that I want, your affection is what I desire. Am I being too much if I want you all for myself? *How do people in shabby places afford genuine love? I have millions in my bank, isn't that enough?* This isn't like how I envisioned it. Is this the same love in the heroic stories I watched growing up?—**to be used and discarded.**

I was once covered with riches before you tainted me yet I loved you willingly. I was born with a golden spoon in my mouth but you regarded me as mere tableware—nothing but trash. *I don't want this seed if it means a life without your love.* If my affection cannot secure you, then this growing life, this final leverage, will be extinguished—**then you will have nothing left to abandon.** *This seed will meet its end but my lips will always remember the familiar feeling of your name, you will forever stay in my bed even when I'm with someone—even in my deathbed.*

A Feast by the Rich

— anina

Funny, isn't it?
That those with grand possessions,
Garages wider than homes, riches stacked higher than compassion,
cannot open the smallest fucking door.

They walk a path carved by greed.
Every knob they turn blinds them,
every step leads deeper into hunger.

They see abundance, yet crave endlessly,
wields money as their weapon,
and strikes at the very soul of humanity.

If killing were kindness, I'd be a mass murderer.

But a powerless shit like me...

I can only pray to the One above
that they rot in the pit where greed eats its own.

And I can only hope their souls
be damned and burn in the fire of their own desire.

And I dream
that they choke on the feast they worship,
gagging on the gold they clutch,
fucked by the endless hunger they unleashed,
until their lungs collapse,
until their body is stabbed a thousand times over,
and the word murderer brands their legacy.

They have slaughtered compassion itself.
And they deserve to die.

TUG OF WAR

MAESTRO

This is a game of power. The rope is stretched across the pit of injustice where the children of privilege who have everything ready on their plate grip with greedy hands—dragging it toward themselves. They are fucking feasting on the things that they never needed—shamelessly fighting for a seat on the table of opportunity despite of having the money to burn. Desperate. Snatching the very same hope that we have. They can easily dump fortunes to win, this was never a game of who's deserving or not but of those with power to conquer.

On the other side of the rope are the children of the rigged system. Those who have lost their dignity just for a fucking hope robbed by the little shits. Stupidity at its finest. It is not a competition nor a merit—it is theft, a robbery. It is the privilege stepping onto the necks of the marginalized just to feed their pride. It is taking what they don't need just to climb higher—boosting their rotten ego with something they do not earn and was never actually theirs. They occupy the seats that were meant to lift the poor out of the mud—while the truly deserving are left with nothing but shattered dreams.

Who will win? Surely, the little peasants who act innocently—those who are covered with golds and diamonds yet dare to kill the very last glimmer of hope for us. These entitled pricks—the very fruit of capitalism and nepotism. We fight fairly, blood and sweat, nail every scholarship, pass every paper needed just for them to take charge?—utterly ridiculous!

They call that success? Bullshit. It was just rich folks who hoarded and monopolized every single ladder and every goddamn rope to rise—until the poor were left alone, covered with the dust they kicked on our faces.

And the best part? These assholes act like they deserve every single recognition that they have, fuck them. They climbed while we were bleeding right under their feet and called it success. They grasped the rope that was supposed to pull us out of this mud and called it victory!

What a great display of greed—a thief dressed in silvers. A war of those with power—a game where the winner was already decided before the rope was even pulled tight. They already claimed victory long before we even got a chance to grab our end and yes, it was fair—at least for them.

Blessed like cats with nine lives,
their luck multiplies—lottery tickets cashed
again and again.

The higher class, perched above, never
tasting any hardship, only comfort, only
ease.

They fall, yet never break.
Mistakes dissolve in money,
Failures vanish in connections,
and cracks are sealed before they spread.

So they walk untouched,
not because they are wiser,
but because the world bends to shield
them.

Yes, they are the lucky 9.
Nine lives stitched from privilege,
nine escapes bought by power,
nine chances stolen from those below.

THE LUCKY
jaeyah

BLACK CARD

-ANINA

But sometimes, in the quiet after the laughter fades, I wonder if this belonging is only a costume. If the velvet curtain hides not just the poor outside, but the emptiness inside.

I belong here or so they say.
The card slides, the doors open, the lights bend toward me. My name is written on lists that others can't touch, my seat reserved before I even arrive. I spend without counting.

Clothes stitched with silence, dinners plated like art, phones that glow brighter each year. The world applauds, and I smile, because *that's what belonging looks like.*

BLOOD THRONE

-LLUVIA

Silk sheets and crystal glow,
Private jets in skies aglow,
Father's ghost projects fed our throne,
While the nation's **blood** flowed unknown

I laughed in **gold**, untouched by pain,
Yachts and villas, endless gain,
Imported dreams and silver spoons,
Built on lies beneath the moon.

Now champagne turns to bitter ash,
Marble floors hide cracks and trash,
Every luxury I hold
Carries **scars** from stories sold

Ghost projects built this gilded cage,
Taxes stolen, dreams erased,
I wake in wealth, yet poor in peace —
A golden child, forever **stained**.

C'est la vie

Bespectacled Cynic

A porcelain bowl of untouched congee sits before me,
skin forming on its surface like a second silence.

I am not permitted to eat until my father calls,
though he is away and I am in this house of latticed shadows,
and no call ever comes.

Through the barred window,
I watch a girl my age scrape mud from her sneakers onto the curb,
laughing.

I WANT MUD.
I WANT SNEAKERS.

But my feet are bound in leather that costs more than her family's.
If I step outside this gate,
I lose my name, and my existence

a scion does not touch common ground,
and my parents will not search, because—
I will have made myself worthless.

I pick up the spoon.
The skin of the congee breaks.

The View from High Places

by amara soleil

From high buildings near the sky,
They watch the busy world pass by.

Cars below and city lights,
Shining brightly through the night.

They live with comfort every day,
With wealth and luxury on display.
But even with the life they chase,
Some still search for peace and space.

Because money cannot hide the pain,
And not all smiles are free from rain.
From high places, it may seem bright,
But every life still has its fight.

PRIVILEGE MART

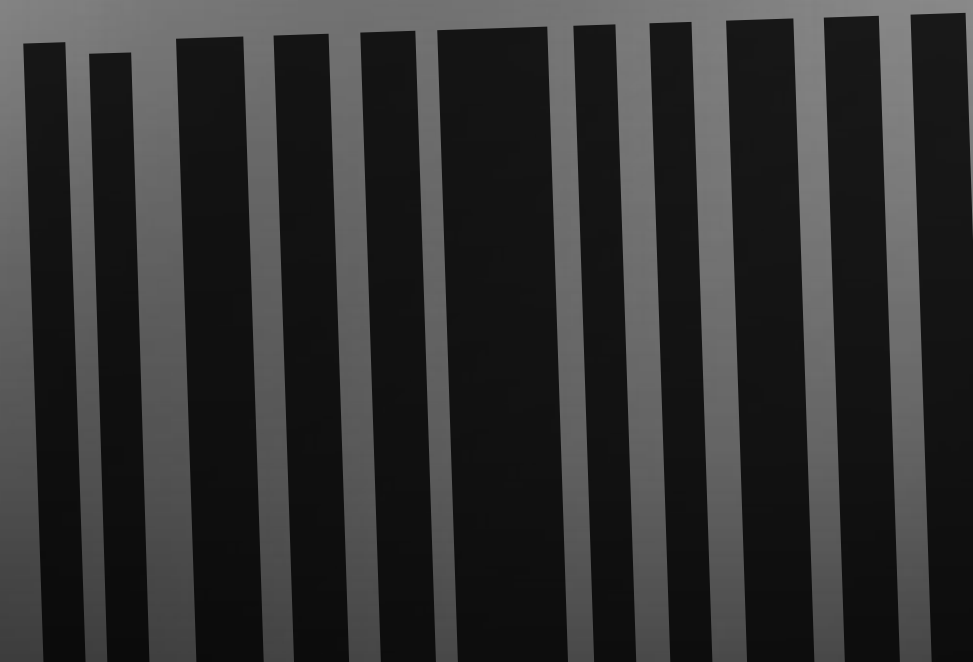
BY ANINA

.....

1 BORROWED HEART .....PAID
1 POLISHED ACCENT ..... PAID
1 SEAT AT THE TABLE ..... PAID
1 SILENCE OF THE CROWD .....PAID
1 BORROWED EYE ..... PAID
1 APPLAUSE ON DEMAND ...PAID
1 CLEAN SLATE .....PAID

.....

TOTAL: TRUTH DISCOUNTED

A grayscale photograph of a store interior, possibly a clothing boutique, with racks of clothes and shelves. A person is visible in the foreground, looking towards the store.

A COMPLETE "PHONY"!
"WE'LL SUFFER TOGETHER",
A KLEPTOCRAT SAID.
-ALITEYA

Espresso by anina

Cheap cup drips with sweet,
Mid brew hums of dusk and steam,
Rich pour bites too deep.

Home-made

I never had the chance to get a wanted look from my mother, I only saw glimpses of her *tired looking eyes that were often plum and burning red*. I once asked her the reason why her eyes were visibly puffed but my mother answered by *shouting my name with the most agonizing voice*. At that moment, I thought I might have offended her by being nosy so I did not refuse to receive her hand over my body. In my mind I thought, maybe it was puffed because of the same old reason that she is in the middle of preparing a meal. Cutting onions which made her tear so hard that blood oozed out of her fair eyes.

That was it but the table was always empty.

It is fine though. It might be that she is preparing something that takes a lot more time than any usual meal.

I really wish my mother would hurry up and finish her cooking for once. It has been so long since I ate something homemade, something warm, something she is willing to give me. Ah, it is not like she starves me though. It is just that she is not aware of how my stomach craves to digest something that could possibly nourish my ill-treated body. My mother had already suffered so much burns and cuts from a decade and one of trying to survive with a 'picky' child she never planned to have under her roof, nor inside her dining room.

It takes a lot of effort to cook and care for the flavours of a dish.

And so, I always wait for my mother to call my name for dinner. For her to use a *softer*, perhaps a *gentle* voice when speaking of my name rather than her *hitched screams*. I sit tight at the corner of my room, wondering when she will open up those doors and invite me to help and join her. I could only twiddle on my own thumbs in silence. Just as what everyone else says, cooking with passion makes a meal worth the wait. After all, I could not force myself in.

Even if I am dying to have a taste of my mother's cooking.

The sea is as calming as ever. However, it seems that the breeze is *a lot colder than usual*. Perhaps because I was only holding onto thin clothing I managed to snag out of my closet which led me to *feel chills all over my back*. Or maybe, it was the absence of your presence that left me in this state of bitterness.

How is life? Do you finally get to go to your dream university? I heard only the elites can reach a spot there. I guess you were out of my league after all. Someone *whose dream is bigger than mine*. Somebody whose *future is brighter than what we could have had.*

How is life treating you? I heard you moved out of this country side town to see the city lights at the central. Was it worth the risk? Did it weigh heavier than what we had before you dumped our baggage outside the house we built? I hope it does. You were too eager for the stars not to glow like what you've imagined them to.

"How are you, [-]?"

"I haven't heard from you since then."

Is it wrong to drown my feelings in the stagnant water of longingness, *hoping you will come back?* The smell of your Marigold hair still lingers on the spot where you would sit as we sat before the seashore. The silhouette of your feet that were left at the sand are gradually being erased to its existence by the brewing breeze above the sea. The dent you left in my heart is still hollow since the day your lips said goodbye

"I miss you"

But uttering such words won't make you come back. You are long gone, *faring the farthest seas as you venture the world*, while I still wait ashore for the sailor who already lost their way back home. No anchors can weigh you now, right? You cut our ties before then after all. Just... *just at least*, let a fragment of me live in your mind. Do not make my name be *a foreign land* to you. Do not make me *a stranger to your heart.*

Home-made

Pluto

Just because something is missing, does that mean I cease to be what I once was?

Just because I lack certain things, does that mean I am no longer part of the group I once belonged to?

I drift farther than they care to look, slipping beyond the reach of attention, beyond the comfort of certainty. And when I am no longer easy to see, I am no longer easy to name.

So I am forgotten. Not gone—just dismissed.

Left to move in silence through a cold so absolute it swallows sound, thought, even time itself. I freeze in it, suspended between what I was and what they decide I am now. Waiting, not for discovery, but for correction. For someone to return and rewrite me.

Harana

It takes me 248 years to complete my orbit. Two hundred and forty-eight years of enduring darkness so deep it feels endless, of circling a light that never comes close enough to warm me.

And still, I move.

But it wasn't enough.

One decision. One moment.

And I was made smaller than my own memory.
Stripped of my title like it was never mine to begin with..

A dwarf.

As if size defines existence.
As if distance makes me less real.

As if time makes me less whole.

But I have always known silence better than praise.

I have always known exile better than belonging.

And I will continue to orbit long after they stop looking.

Not because I am what they call me— but because I was never theirs to rename in the first place

PATRICIAN'S POV:

MET PAUPER'S GAZE,
COVETED THEIR HONOR.

words of aliteya

ANGEL DOWN

tanaga by gregsilog

halos crack on gilded lies
veins of gold, widows cry
tomb-flesh feasts on
pauper flies
elites sip from crucified

God, SAVE THE INDIOS!

HAIKU BY GREGSILOG

*praying paupers bleed,
guts spilled on our golden streets—
we devour, while they plead.*

EDITOR IN CHIEF

Angela Jane Datahan

ASSOCIATE EDITOR

Greg Gian Gunio

MANAGING EDITOR

Eric Anthony Malaluan

LITERARY EDITORS

Angela Jane Datahan

LOWER CLASS SECTION

Grace Maderazo
Frendel Mendoza

MIDDLE CLASS SECTION

Allyzon Rivera

UPPER CLASS SECTION

Janna Sacular

CHIEF PHOTOJOURNALISTS

John Eirvyne Talban

PHOTO ESSAY

Natalie Agito

PHOTOGRAPHS

Lovely Rose Liyag
Benecia Tan

CHIEF ARTIST

Ericka Loraine Patalinghug

LAYOUT

Atasha Recto
Zavrea Eren Bonifacio
Greg Gian Gunio
John Eirvyne Talban
Angela Datahan
Janna Sacular
Natalie Agito
Grace Maderazo

ARTWORKS

Greg Gian Gunio
Angela Jane Datahan
Ericka Loraine Patalinghug
Natalie Agito
Benecia Tan
Zavrea Eren Bonifacio
John Eirvyne Talban
Grace Maderazo

WRITERS

Grace Maderazo
Lance Ariel Ilagan
Shamelle Macatangay
Greg Gian Gunio
Jhay Vhe Villanueva
Lee Robby Rosales
Lylanie Almarez
Renz Verana
Lovely Rose Liyag
Ericka Loraine Patalinghug
Chris Harvie Cabatay
Eric Anthony Malaluan
Janna Sacular
Angela Jane Datahan
Zavrea Eren Bonifacio
Frendel Mendoza
Allyzon Rivera
Benecia Tan
John Eirvyne Talban
Natalie Agito
Cel Cyra Ginez
Angel Panganiban
Ayesza Freign Eborá
Atasha Recto

